

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณี เรือนจำอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเชิงลึก สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 15 คน ประกอบด้วยผู้บัญชาการเรือนจำอำเภอสีคิ้ว จำนวน 1 คน และข้าราชการเรือนจำอำเภอสีคิ้ว จำนวน 14 คน ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาในรูปของการบรรยาย โดยการนำเสนอกรณีศึกษาผู้บัญชาการเรือนจำซึ่งเป็นผู้นำนโยบายของกรมราชทัณฑ์มาสู่การปฏิบัติ จากนั้นจะนำเสนอการสังเคราะห์กรณีศึกษาข้าราชการเรือนจำอำเภอสีคิ้ว 14 กรณี ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ และนำเสนอข้อมูลจากการจัดสนทนากลุ่มครอบครัวของข้าราชการซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงในครอบครัวข้าราชการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ รายละเอียดของการนำเสนอจะแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บัญชาการเรือนจำ
- ตอนที่ 2 การสังเคราะห์กรณีศึกษาข้าราชการ 14 ราย
- ตอนที่ 3 การสนทนากลุ่ม

4.1 การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บัญชาการเรือนจำ

การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บัญชาการเรือนจำเริ่มด้วยการสอบถามถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการเรือนจำอำเภอสีคิ้วว่ามีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการอย่างไรให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บัญชาการเรือนจำอำเภอสีคิ้ว กล่าวว่า ความรู้สึกก่อนทำ เคยเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกับคนทั่วไป หมายความว่า ได้รู้ได้เห็น ได้ฟังมามากมายจากสื่อต่าง ๆ ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ แต่รู้สึกว่าป็นสูญญากาศ การนำมาปฏิบัติเป็นเรื่องยาก แต่หลังจากที่นำมาทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง จึงรู้ว่าสามารถนำมาปฏิบัติได้ และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จุดเริ่มต้นที่ทำให้ผลและเห็นเป็นรูปธรรม เริ่มต้นลงมือทำหลังจากกรมมีนโยบายและสมัครเข้าโครงการเป็นเรือนจำนำร่อง

4.1.1 จุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในเรือนจำ

ผู้บัญชาการ กล่าวว่า เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2549 เป็นจุดเริ่มต้น คือ ได้ทำการประชุมเจ้าหน้าที่ว่าจะดำเนินการเป็นองค์กรแห่งความพอเพียง และทุกคนก็พร้อมใจที่จะใช้ชีวิตแบบพอเพียง โดยเริ่มจากการปลูกผักสวนครัวควบคู่กับการเลี้ยงปลา ซึ่งปลาที่เลี้ยงต้องเลี้ยงง่ายและโตเร็ว มีเศษอาหารอะไรก็สามารถให้เป็นอาหารปลาได้ ไม่ต้องคอยเปลี่ยนน้ำ จึงตกลงกันว่า จะเลี้ยงปลาคอก โดยประชุมเจ้าหน้าที่เรือนจำเปิดโอกาสให้ทุกคนปลูกผักตามที่อยากจะปลูก แต่เรื่องปลาขอให้เลี้ยงปลาคอกเพราะต้องการออกซิเจนน้อยที่สุดและบำบัดน้ำได้ในน้ำเดียว

เริ่มทำโครงการครั้งแรกโดยเชิญโรงไฟฟ้าลำตะคองมาให้ความรู้ เพราะทำเรื่องนี้มานานแล้ว นอกจากนั้นยังมีวิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเกษตรกรรมมาให้ความรู้ พร้อมทั้งให้อุปกรณ์ เช่น ฝ้ายบวบ ตาข่ายในลอนกันบ่อปลาให้กับทุกบ้านเพราะทำกันหมดทุกคน ซึ่งในที่ประชุมไม่มีใครคัดค้าน และพูดตั้งแต่ต้นว่าทุกคนต้องร่วมมือกัน

เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2549 อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายนิติ จิตสว่าง) ได้เข้าตรวจเยี่ยมเรือนจำอำเภอสีคิ้ว เห็นว่า ข้าราชการเรือนจำอำเภอสีคิ้ว ได้มีการดำเนินการในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกันทุกคน จึงตั้งชื่อชุมชนแห่งนี้ว่า “หมู่บ้านข้าราชการเศรษฐกิจพอเพียง” ขั้นตอนดำเนินการมี 4 ขั้นตอน คือ

1. มีการประชุมเจ้าหน้าที่เรือนจำทั้งหมดเพื่อร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการก้าวสู่ความเป็นองค์กรแห่งความพอเพียง
2. จัดทำองค์กรแห่งความพอเพียงของเรือนจำอำเภอสีคิ้ว โดยกำหนดกิจกรรมแต่ละกลยุทธ์ให้ชัดเจน
3. เชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกมาให้ความรู้ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่เรือนจำในด้านการเกษตร
4. ลงมือทำพร้อม ๆ กัน ปฏิบัติพร้อมกัน เห็นผลพร้อมกัน เช่น ผลผลิตมาก เหลือจากการบริโภคในครอบครัวก็แจกให้ญาติ ๆ และนำมาแลกเปลี่ยนกันเพื่อมีสัมพันธภาพกันมากขึ้น

4.1.2 เทคนิควิธีการที่ให้บุคลากรทุกระดับ เข้ามามีส่วนร่วม

ผู้บัญชาการ เรือนจำกล่าวถึงเทคนิควิธีการที่ให้บุคลากรทุกระดับขององค์กร เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ ว่ามี 4 ประการ คือ

1. การขยายแนวร่วม คือ ให้ผู้นำของทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้บัญชาการเรือนจำ หัวหน้าฝ่ายเจ้าหน้าที่แต่ละคนเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และต้องมีการขยายผล

2. การพูดคุยอย่างเป็นธรรมชาติ คือ ใช้เทคนิคโดยการเจอกันตรงไหนก็ทัก พูดคุยกันว่าเป็นอย่างไร ไม่มีเงื่อนไขเรื่องเวลา คุยให้เป็นธรรมชาติ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของจิตสำนึกมากกว่าการไปบังคับให้ทำ

3. การทำเป็นแบบอย่าง คือ ผู้บริหารต้องทำเป็นแบบอย่าง และลงมือทำเองไม่ใช่ให้ลูกน้องทำ แต่ต้องทำเหมือนคนอื่น ๆ

4. การกระตุ้นความสนใจ คือ ผู้บัญชาการเรือ่นจำกระตุ้นว่าตนเองก็ไม่ได้จับด้านการเกษตรมา ไม่ได้มีพื้นฐานครอบครัวเป็นเกษตรกร เป็นลูกนายตำรวจยังสามารถทำได้ เวลาน้อยกว่าแต่ก็ยังทำ ทุกคนมีเวลาเท่า ๆ กัน ช่วงเช้าเย็น ก็ไม่ได้ใช้เวลามากมาย ซึ่งก็เหนื่อยแค่ช่วงเริ่มต้นเท่านั้น

ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนใหญ่จะมีแต่แรงสนับสนุน เพราะผู้บัญชาการจะทำให้ดูเป็นตัวอย่างเป็นบ้านแรก หลังจากนั้นก็เป็นบ้านหัวหน้าฝ่าย แล้วเจ้าหน้าที่ทุกคนก็เริ่มทำพร้อม ๆ กัน มีบางคนที่รอพันธุ์ปลาไม่ไหว ไปซื้อปลามาปล่อยลงบ่อนเลยก็มี เพราะอยากเห็นผลเร็ว ว่าทำแล้วเป็นอย่างไร พอได้ลงมือทำแล้วรู้สึกดี บ้านอื่น ๆ ก็เริ่มต้นตัว พอเห็นว่าคนอื่นปลูกผักเลี้ยงปลากัน ก็อยากลองทำเหมือน ๆ กัน พอทำแล้วเห็นความเปลี่ยนแปลงก็จะปรับทัศนคติเอง ดังนั้น นโยบายจึงเป็นแค่ปัจจัยภายนอกส่วนหนึ่งเท่านั้น

4.1.3 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

ผู้บัญชาการเรือ่นจำกล่าวว่า การดำเนินงานก็ยังมีปัญหา อุปสรรค แต่นับว่า มีไม่มากเมื่อเปรียบเทียบกับเรื่องอื่น ๆ สิ่งที่ยาก คือ การปลูกฝังให้เข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ทุกคนมองไปในทิศทางเดียวกันซึ่งคงต้องใช้เวลา แต่ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ การโยกย้ายสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ เหมือนเปลี่ยนม้ากลางศึก ทำให้การดำเนินงานไม่มีความต่อเนื่อง

4.1.4 การเปลี่ยนแปลงของบุคลากรหลังการดำเนินงานตามนโยบายองค์กรแห่งความพอเพียง

ผู้บัญชาการเรือ่นจำ กล่าวว่า หลังการดำเนินงานตามนโยบายองค์กรแห่งความพอเพียง บุคลากรของเรือ่นจำมีการเปลี่ยนแปลงมาก กล่าวคือ ถ้าคนสุขภาพจิตดี สุขภาพกายดี อะไรก็ดีตามเจ้าหน้าที่ที่ทำแล้วมีคนมาดูงานที่เรือ่นจำก็รู้สึกชอบและรู้สึกภูมิใจอยากทำให้ดียิ่งขึ้น ที่เห็นได้ชัดคือ อบรมมุขลดลง ไม่มีการตั้งวงดื่มเหล้ากันเหมือนเมื่อก่อน เมื่อมีกิจกรรมครอบครัวก็มีความสุขเป็นวงจรที่ดีส่งผลถึงกัน ไม่เสียถึงภารกิจหลัก ไม่มีการทำผิดวินัย ไม่มีผู้ต้องขังหรือเจ้าหน้าที่ร้องเรียน การบริหารงานก็ง่ายขึ้น เพราะความสามัคคีมีมากขึ้น ไม่มีการแบ่งกลุ่ม

4.1.5 ความเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมองค์กร

ผู้บัญชาการเรือนจำ กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์กรของเรือนจำคืออยู่แล้ว ถ้าวัฒนธรรมไม่ดีการดำเนินการครั้งนี้คงไม่สำเร็จ ไม่นั้นเรื่องมาเข้ากลับเย็นแต่ไม่ดูแลครอบครัวลูกหลานของตัวเอง ผู้นำต้องเอาใจใส่ผู้ได้บังคับบัญชา ไม่ใช่ว่าตัวเองพร้อมแล้วแต่ไม่ห่วงใยผู้ได้บังคับบัญชา ทำงานร่วมกันไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน สามัคคีและไม่ละเลยภารกิจหลัก

4.1.6 ความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

การดำเนินงานตามนโยบายองค์กรแห่งความพอเพียงประสบความสำเร็จตามที่เกณฑ์กำหนดไว้มากน้อยลดหลั่นกันไปในแต่ละเกณฑ์ ผู้บัญชาการเรือนจำประเมินว่า ถึงวันนี้ทำได้ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ ใจอยากทำให้ถึง 100 เปอร์เซ็นต์ คือ ควรมีกลุ่ม มีผลผลิตในรูปของสินค้า ตัวอย่างเช่น ปลาตุ๋นที่เลี้ยงเป็นหมื่นเป็นแสนตัว อาจมีปลาตุ๋นอย่างสีแก้วเป็นสินค้าขึ้นชื่อของสีแก้วก็ได้ สร้างชื่อเสียงโด่งดัง หรือมีการรวมกลุ่มแม่บ้าน อยากขยายผลถึงขั้นนั้น นอกจากนี้คิดว่าทำอย่างไรจะสำรวจว่าทุกครอบครัวมีหนี้สินเอามารวมกันได้หรือไม่ และรวมกลุ่มใช้หนี้ได้หรือไม่ การจัดระบบ การวางรูปแบบ ต้องดีกว่านี้

4.1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินการองค์กรแห่งความพอเพียง

ผู้บัญชาการเรือนจำกล่าวว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินการองค์กรแห่งความพอเพียงมี 5 ประการ คือ

1. ความภาคภูมิใจ เพราะข้าราชการเรือนจำอำเภอสีแก้ว ได้รับความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมสืบสานพระราชปณิธานและดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมทั้งสนองนโยบายของกรมราชทัณฑ์ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
2. ลดรายจ่าย เพราะมีผลผลิตที่ได้จากสัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงไว้ในครัวเรือนและพืชผักที่ปลูกไว้รับประทาน ทำให้สามารถประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปซื้อหา
3. ความสุขในครอบครัว คนในครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น เช่น การปลูกผักสวนครัวและการเลี้ยงสัตว์
4. สุขภาพของข้าราชการดีขึ้น เพราะได้รับประทานพืชผักที่ปลอดสารพิษ สิ่งแวดล้อมดีขึ้น เพราะไม่มีการใช้สารเคมี มีการผลิตจุลินทรีย์อีเอ็ม ปุ๋ยชีวภาพและน้ำส้มจากควั่นไม้สำหรับฉีดไล่แมลงขึ้นใช้ในชุมชน
5. ความสามัคคี ข้าราชการได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันมากขึ้น รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันผลผลิตและพันธุ์พืชซึ่งกันและกัน

สิ่งที่ทำทั้งหมด นอกจากจะส่งผลต่อบุคคล ครอบครัว ยังส่งผลต่อหน่วยงานในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เดิม วัฒนธรรมและค่านิยม ไปสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ นำไปสู่คุณลักษณะข้าราชการที่พึงประสงค์ คือ พร้อมให้บริการ

4.1.8 ปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

ปัจจัยของความสำเร็จ คือ ข้าราชการทุกคน ร่วมมือ ร่วมใจ เข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจ และข้าราชการทุกคนพร้อมที่จะดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

4.1.9 การดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนขององค์กรแห่งความพอเพียง

ผู้บัญชาการเรือนจำกล่าวว่า การดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนขององค์กรแห่งความพอเพียงจะเกิดขึ้น ได้ถ้าผู้นำเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำเป็นตัวอย่าง พร้อมทั้งให้การสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะองค์กรแห่งความพอเพียงในภาครัฐ มีสายการบังคับบัญชาที่เกี่ยวข้อง เพราะฉะนั้นถ้าเปลี่ยนตัวผู้บัญชาการเรือนจำ ต้องให้ผู้บัญชาการเรือนจำคนใหม่ที่เข้าใจในเรื่องนี้ เพราะลูกน้องเข้าใจอยู่แล้ว จะทำให้มีความยั่งยืน

4.1.10 ข้อเสนอแนะ

ผู้บัญชาการเรือนจำมีข้อเสนอแนะว่า ปัจจุบันมีเรือนจำหรือทัณฑสถานหลายแห่งที่มาดูงานที่เรือนจำแห่งนี้ ซึ่งอาจต้องเดินทางไกล ดังนั้น ควรมีเรือนจำที่เป็นศูนย์กลางในแต่ละภาค ให้เรือนจำในเขตได้เข้ามาดูงาน และทุกเขตควรมีเรือนจำนำร่องในเรื่องนี้

ในการขับเคลื่อนองค์กรแห่งความพอเพียงในเรือนจำ การจะทำให้เจ้าหน้าที่เห็นประโยชน์ของการก้าวเข้าสู่ความเป็นองค์กรแห่งความพอเพียง ต้องให้ลงมือทำก่อนถึงจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธา ควรมีประชุมหารือกันเป็นประจำ ให้มีความเข้าใจในทิศทางเดียวกันก่อน และควรเริ่มที่ตัวผู้นำก่อน เริ่มต้นให้ผู้บัญชาการเรือนจำทำก่อน แล้วค่อย ๆ ขยายออกไปให้ทำกันทั้งองค์กร

4.2 การสังเคราะห์กรณีศึกษา 14 กรณี

4.2.1 ข้อมูลทั่วไปของกรณีศึกษา

นายประยุทธ์ บุคคิวงค์ เพศชาย อายุ 47 ปี มีอายุราชการรวม 25 ปี จบการศึกษาปริญญาโท สถานภาพสมรส มีบุตร จำนวน 2 คน เป็นเพศชายทั้ง 2 คน ปัจจุบันอาศัยเพียงลำพัง เนื่องจาก

ภรรยาและบุตร อาศัยอยู่ที่กรุงเทพฯ นายประยุทธ์ จะไปหาภรรยาและบุตรประมาณเดือนละ 2 ครั้ง ปัจจุบันได้เงินเดือน ๆ ละ 26,000 บาท และค่าตอบแทนพิเศษ 6,000 บาท แบ่งเป็นค่าเลี้ยงภย 2,000 บาท และค่าเช่าเวร 4,000 บาท ภรรยาประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ประมาณ 30,000 บาท รายได้รวมของครอบครัวประมาณ 62,000 บาท และค่าใช้จ่ายของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ 30,000 บาท

นายฉลอง เข้มสุวรรณรัตน์ หัวหน้าฝ่ายควบคุม เพศชาย อายุ 47 ปี มีอายุราชการรวม 26 ปี จบระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพสมรส มีบุตรหญิง จำนวน 3 คน จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ที่บ้านมีจำนวน 3 คน ได้รับเงินเดือน ๆ ละ 29,630 บาท มีค่าตอบแทนเพิ่มพิเศษ 6,000 บาท แบ่งเป็นค่าเลี้ยงภย 2,000 บาท และค่าเช่าเวร 4,000 บาท มีอาชีพเสริม คือ ขยายพันธุ์วัวพันธุ์เนื้อ ภรรยาไม่ได้ทำงาน เป็นแม่บ้าน รายได้รวมของครอบครัว 35,630 บาท ค่าใช้จ่ายโดยรวมเฉลี่ยต่อเดือนรวมจำนวน 8,000-10,000 บาท

นายมานะ บุญนอก เพศชาย อายุ 39 ปี มีอายุราชการรวม 6 ปี จบระดับการศึกษา ปวส. สถานภาพ สมรส ไม่มีบุตร จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ที่บ้านมีจำนวน 2 คน ปัจจุบันได้รับเงินเดือน ๆ ละ 8,890 บาท มีค่าตอบแทนเพิ่มพิเศษ 8,500 บาท แบ่งเป็นค่าเลี้ยงภย 2,000 บาท ค่าเช่าเวร 5,000 บาท และค่าครองชีพ 1,500 บาท ไม่มีอาชีพเสริม รายได้คู่สมรส 6,000 บาท รายได้รวมของครอบครัว 23,390 บาท ค่าใช้จ่ายโดยรวมเฉลี่ยต่อเดือน รวมจำนวน 8,000-9,000 บาท

นายดำเนิน สิงห์ล่อ เพศชาย อายุ 46 ปี มีอายุราชการรวม 22 ปี จบระดับการศึกษา ปวส. สถานภาพสมรส มีบุตรจำนวน 3 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 1 คน จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ที่บ้านมีจำนวน 3 คน ปัจจุบันได้รับเงินเดือน ๆ ละ 19,400 บาท มีค่าตอบแทนเพิ่มพิเศษ 6,400 บาท แบ่งเป็นค่าเลี้ยงภย 2,000 บาท ค่าเช่าเวร 4,000 บาท และค่าปันผล 400 บาท ไม่มีอาชีพเสริม รายได้คู่สมรส 3,000 บาท รายได้รวมของครอบครัว 28,800 บาท ค่าใช้จ่ายโดยรวมเฉลี่ยต่อเดือน รวมจำนวน 10,000 บาท

นายเจนศักดิ์ คำชู ฝ่ายบริหาร เพศชาย อายุ 45 ปี มีอายุราชการรวม 20 ปี จบระดับการศึกษา ปริญญาตรี สถานภาพสมรส มีบุตรจำนวน 3 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 2 คน จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ที่บ้านมีจำนวน 4 คน ปัจจุบันได้รับเงินเดือน ๆ ละ 19,780 บาท มีค่าตอบแทนเพิ่มพิเศษ 5,700 บาท แบ่งเป็นค่าเลี้ยงภย 1,200 บาท ค่าเช่าเวร 4,500 บาท ไม่มีอาชีพเสริม ภรรยาขายของส่งในเรือจาร์รายได้คู่สมรส 9,000 บาท รายได้รวมของครอบครัว 34,480 บาท ค่าใช้จ่ายโดยรวมเฉลี่ยต่อเดือน เป็นเงิน 15,000 บาท

นางสุนทรี พบกระโทก อายุ 44 ปี อายุราชการรวม 12 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจุบันสมรสแล้วมีบุตรด้วยกัน 3 คน จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้านพัก 3 คน อัตราเงินเดือน

ปัจจุบัน 13,400 บาท รวมค่าเลี้ยงชีพและค่าเช่าเวรอีกประมาณ 5,500 บาท รวมรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ 18,900 บาท ส่วนรายได้ของคู่สมรสประมาณ 21,170 บาท/เดือน รายได้รวมของ ครอบครัว 40,070 บาท/เดือน ค่าใช้จ่ายในครอบครัว ค่าเล่าเรียนลูก โดยรวมเฉลี่ยต่อเดือน รวม 22,00 บาท

นายขวัญชัย คำสิงห์ อายุ 22 ปี ปฏิบัติงานที่เรือนจำสี่กั๊กมาแล้ว 2 ปี จบการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปัจจุบันสมรสแล้วแต่ยังไม่มีบุตร ทั้งคู่พักที่บ้านพักข้าราชการ ราชทัณฑ์ อัตรารายเดือนอยู่ที่ 6,970 บาท แต่ยังมีค่าเลี้ยงชีพ ค่าเช่าเวร และค่าครองชีพอีก รวมเฉลี่ย รายได้ของครอบครัวประมาณเดือนละ 13,000 บาท ส่วนรายจ่ายของครอบครัวเฉลี่ยเดือนละ 5,000 บาท

นางนิศยา ผาค้อ อายุ 39 ปี ปฏิบัติงานที่เรือนจำสี่กั๊กมาแล้ว 9 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจุบันสมรสแล้ว มีบุตรด้วยกัน 1 คน กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาศัยอยู่ใน บ้านพักข้าราชการคนเดียว ส่วนสามีและลูกอาศัยอยู่กับยายในตัวจังหวัด ส่วนพี่วันเสาร์หรือ วันอาทิตย์ หรือวันไหนที่ไม่ได้เช่าเวรถึงกลับบ้าน ปัจจุบันอัตรารายเดือนอยู่ที่ 9,700 บาท แต่ยังมี ค่าเลี้ยงชีพ ค่าเช่าเวร ค่าครองชีพอีก รวมแล้วรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณเดือนละ 16,500 บาท ส่วนรายได้ของแฟนพี่ประมาณเดือนละ 8,500 บาท รวมรายได้ของครอบครัวประมาณเดือนละ 25,000บาท หักค่าใช้จ่าย ค่าเล่าเรียนลูก ก็เหลือเก็บประมาณเดือนละ 5,000 บาท

นายประเสริฐ ชื่นเมินวัย อายุ 50 ปี อายุราชการรวม 28 ปี จบการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปัจจุบันสมรสแล้วมีบุตรด้วยกัน 2 คน อาศัยอยู่ในบ้านพักข้าราชการ จำนวน 3 คน อัตรารายเดือนปัจจุบัน 22,220 บาท รวมค่าเลี้ยงชีพ ค่าเช่าเวร และมีรายได้เสริมจาก การขายสมุนไพร ประมาณเดือนละ 2,000 บาท รวมรายได้ของครอบครัวประมาณเดือนละ 30,000 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายโดยรวมเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 28,000 บาท

นายพิชิต มอญใหม่ อายุ 32 ปี อายุราชการรวม 10 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง ปัจจุบันสมรสแล้วมีบุตร 3 คน อาศัยอยู่ในบ้านพักข้าราชการ 3 คน อัตรารายเดือน ปัจจุบันอยู่ที่ 13,200 บาท นอกจากนี้ยังมีรายได้เสริม คือ การเลี้ยงโคนมประมาณเดือนละ 13,000 บาท รายได้รวมครอบครัวประมาณเดือนละ 45,000 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายในครอบครัวโดยรวมเฉลี่ย ต่อเดือนรวม 38,000 บาท

นายสมาน พบกระโทก อายุ 49 ปี อายุราชการรวม 26 ปี จบการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปัจจุบันสมรสแล้วมีบุตรด้วยกัน 3 คน อาศัยอยู่ในบ้านพักข้าราชการ จำนวน 3 คน อัตรารายเดือนปัจจุบัน 21,170 บาท รวมค่าเลี้ยงชีพและค่าเช่าเวร ส่วนรายได้ของ

คู่สมรสประมาณ 13,400 บาท เหลือรายได้รวมของครอบครัว 40,000 บาท/เดือน ค่าใช้จ่ายของครอบครัว ค่าเล่าเรียนลูก โดยรวมเฉลี่ยต่อเดือนรวม 22,00 บาท/เดือน

นางจिरภา บัวเดือน เพศหญิง อายุ 40 ปี มีอายุราชการรวม 20 ปี จบการศึกษาปริญญาโท สถานภาพสมรส มีบุตร จำนวน 2 คน เป็นเพศชายทั้ง 2 คน ปัจจุบันอาศัยเพียงลำพัง เนื่องจากสามีและบุตร อาศัยอยู่ที่กรุงเทพฯ ปัจจุบันได้เงินเดือน ๆ ละ 26,000 บาท และค่าตอบแทนพิเศษ 6,000 บาท แบ่งเป็นค่าเลี้ยงภรรยา 2,000 บาท และค่าเช่าเวร 4,000 บาท สามีประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ประมาณ 20,000 บาท รายได้รวมของครอบครัวประมาณ 52,000 บาท และค่าใช้จ่ายของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 35,000 บาท

นางอันธิกา อ่อนพร้อม เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 5 อายุ 37 ปี มีอายุราชการรวม 15 ปี จบระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพสมรส มีบุตรชาย จำนวน 2 คน จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ที่บ้านมีจำนวน 4 คน ได้รับเงินเดือน ๆ ละ 25,000 บาท มีค่าตอบแทนเพิ่มพิเศษ 4,000 บาท แบ่งเป็นค่าเลี้ยงภรรยา 2,000 บาท และค่าเช่าเวร 2,000 บาท มีอาชีพเสริม คือ ขยายพันธุ์วัวพันธุ์เนื้อ โดยสามีเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด รายได้รวมของครอบครัวประมาณ 30,000-40,000 บาท ค่าใช้จ่ายโดยรวมเฉลี่ยต่อเดือน รวมจำนวนประมาณ 10,000 บาท

นายสมพิศ นาสวาสดี เพศชาย อายุ 46 ปี มีอายุราชการรวม 24 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการจัดการทั่วไป สถานภาพสมรส บุตรทั้งสิ้น 2 คน เป็นเพศชาย 1 คน และเพศหญิง 1 คน จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ที่บ้านมีจำนวน 4 คน ปัจจุบันได้รับเงินเดือน ๆ ละ 21,520 บาท รวมค่าเลี้ยงภรรยาและค่าเช่าเวร ส่วนรายได้คู่สมรสประมาณ 10,000 บาท มีอาชีพเสริม คือ เลี้ยงวัว รายได้รวมของครอบครัวประมาณ 31,520 บาท

ผลการศึกษาจากกรณีศึกษาทั้ง 14 กรณี ถึงความเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 คุณสมบัติ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันในตัว และ 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม ปรากฏดังนี้

นายประยุทธ์ บุคดิวงศ์ ในอดีตเคยใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การใช้จ่ายส่วนใหญ่ จะใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง การสังสรรค์ ไม่มีเงินเก็บ หลังจากที่ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้รู้จักมีความพอประมาณและมีเหตุผลในการใช้จ่าย มีการทำบัญชีรายรับรายจ่าย ทำให้รู้ว่ารายจ่ายส่วนใหญ่หมดไปกับการร่วมกลุ่มสังสรรค์ ทำให้สามารถแก้ไขพฤติกรรมในการสังสรรค์ลดลง มีเวลาให้ครอบครัวมากขึ้น มีเงินเหลือไว้สำหรับเก็บออมและสุขภาพดีขึ้น ทำงานได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

นายฉลอง เข้มสุวรรณรัตน์ ในอดีตเวลาไปตลาดทุกสิ่งทุกอย่างต้องซื้อหมด เช่น ผัก ไข่ ฟริก แต่ปัจจุบันเงินที่ต้องใช้จ่ายในส่วนนี้ลดลง ชอบทานพืชผักชนิดใดก็จะปลูกเอา เวลาที่จะไป

ใช้จ่ายเงินเพื่อการสังสรรค์ดื่มกัน ซึ่งมีเป็นประจำทุกวันก็ลดน้อยลง เนื่องจากต้องเอาเวลามาดูแลผักที่ปลูกไว้ ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวเกิดความแน่นแฟ้นมากขึ้น อบอุ่นขึ้น ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ก็ลดน้อยลง มีเงินเหลือเก็บออมเพิ่มมากขึ้น สุขภาพแข็งแรง เพราะใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ไปกับการดูแลพืชผักสวนครัว

นายมานะ บุญมาก กล่าวว่า แต่ก่อนกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมยามว่างไม่รู้จะทำอะไร ตอนเย็นก็นัดเพื่อนฝูงไปเที่ยวสังสรรค์ดื่มกันแทบทุกวัน สุขภาพแย่ ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ก็หมดไปกับการบันเทิง ไม่มีเงินออม ภายหลังจากการใช้ชีวิตแบบพอเพียง เวลาว่างส่วนใหญ่ก็หมดไปกับการดูแลพืชผักสวนครัว รดน้ำพรวนดิน การดื่มน้ำผลไม้ ทำให้มีสุขภาพแข็งแรงและมีชีวิตที่ดีขึ้น มีเงินเหลือเก็บ เพราะรู้จักความพอประมาณ ประหยัด และมีเหตุผลในการใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น จากการร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวแน่นแฟ้นมากขึ้น อบอุ่นขึ้น มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้หรือแบ่งปันผลิตผลกับเพื่อนบ้าน ใกล้เคียง ทำให้เกิดความสามัคคีส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานภายในองค์กรประสบผลสำเร็จสบความมุ่งหมาย

นายดำเนิน สิงห์อ้อ กล่าวว่า แต่เดิมคิดว่าความพอเพียงคือการดำรงชีวิตแนวเกษตร ทำการเกษตรทุกอย่าง ปลูกผัก เลี้ยงปลา ประหยัดกิน ประหยัดใช้ ใช้จ่ายแต่สิ่งจำเป็น แต่มาภายหลังจากดำเนินการองค์กรพอเพียง และจากการได้ไปศึกษาดูงานทำให้เข้าใจ คำว่า การใช้ชีวิตตามแนวทางแห่งความพอเพียงมากขึ้นว่า ต้องมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินให้รายรับพอกับรายจ่าย มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน ใช้ชีวิตด้วยความระมัดระวัง ดูแลสุขภาพอนามัย ทานอาหารสุขภาพ ซึ่งในครอบครัวได้ยึดถือปฏิบัติ มีการปลูกผัก เลี้ยงปลา สะดวกในการอยู่กิน ไม่จำเป็นต้องออกไปซื้อข้างนอก ได้ทานอาหารปลอดสารพิษ ร่างกายแข็งแรงมากขึ้น ลดค่าใช้จ่าย เมื่อมีผลิตผลเหลือกินเหลือใช้ก็นำออกจำหน่ายเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว มีเงินเก็บออม ความสัมพันธ์ในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น อบอุ่นขึ้น มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งในครอบครัวและระหว่างเจ้าหน้าที่มากขึ้น รวมทั้งมีการชวนกันไปทำบุญที่วัดในเทศกาลต่าง ๆ พร้อมกันเกิดความสามัคคีส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

นายเจนศักดิ์ คำชู กล่าวว่า เดิมกิจวัตรประจำวันหากเย็นวันใดที่ไม่ได้เข้าเวรก็จะออกไปดื่มเหล้าสังสรรค์กับเพื่อน ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่หมดไปกับการบันเทิง เกิดปัญหาหนี้สิน ภายหลังที่หันมาใช้ชีวิตแบบพอเพียง มีการปลูกพืชผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ ทำให้ไม่มีเวลาว่าง เพราะมีงานต้องรับผิดชอบ กิจกรรมที่เคยประพฤติแต่เดิมเปลี่ยนไป พฤติกรรมก็เปลี่ยนตาม เลิกออกไปดื่มเหล้า ทำให้ลดค่าใช้จ่ายประกอบด้วยมีพืชผักสวนครัวที่ปลอดสารพิษรับประทานในครอบครัว ทำให้มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง สามารถลดค่าใช้จ่ายได้อีกทางหนึ่ง จากการใช้ชีวิตประหยัด อดออม

และมีเหตุผลในการใช้จ่ายมากขึ้น ปัจจุบันครอบครัวจึงหมดหนี้สิน ความสัมพันธ์ในครอบครัวอบอุ่นขึ้น ทุกคนร่วมกันทำกิจกรรมและรับผิดชอบในหน้าที่ของตน มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงมากขึ้น ร่วมกันทำกิจกรรมไปวัดทำบุญ เกิดความสามัคคี ลดความเครียดจากการทำงาน

นางสุนทรี พบกระโทก กล่าวว่า การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากเดิมมาก อย่างเช่น เมื่อก่อนออกไปกินข้าวนอกบ้านเสียค่าใช้จ่ายเยอะมาก แต่เดี๋ยวนี้พอเลิกงานก็ต้องรีบกลับบ้านเพราะต้องไปรดน้ำผัก ให้อาหารปลา ช่วยกันทำกับข้าว จากพืชผักสวนครัวเพราะสดและปลอดสารพิษ สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น ครอบครัวมีความสุขมากขึ้น สุขภาพร่างกายแข็งแรง ประหยัดค่าใช้จ่ายและมีเงินเก็บ มีการพบปะพูดคุยทักทายกันมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือกัน มีการทำบุญตักบาตรมากขึ้น เนื่องจากสามารถทำอาหารได้จากวัสดุภายในบ้าน ไม่ต้องไปตลาด เกิดความสามัคคีช่วยเหลือร่วมแรง ร่วมใจกันอันส่งผลให้เรือนจำเจริญก้าวหน้า

นายขวัญชัย คำสิงห์ กล่าวว่า เมื่อก่อนไม่ทราบเลยว่าในแต่ละเดือนใช้จ่ายไปเท่าไร แต่หลังจากที่ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ การดำเนินชีวิตได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้รู้รายรับ รายจ่าย ที่เหมาะสม ต่อครอบครัวตนเองได้ เมื่อก่อนนายขวัญชัยต้องซื้อผักซื้อปลา แต่เดี๋ยวนี้ไม่ต้องซื้อ เพราะปลูกผักและเลี้ยงปลาเอง อยากรไ้ทำอะไรอยากกินอะไรก็ลงมือทำเอง ช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายไปได้มาก ชีวิตในครอบครัวดีขึ้นมีการทำบุญจึครัวเรือน ทำให้ทราบว่าในแต่ละเดือนใช้จ่ายไปกับอะไรบ้าง และสิ่งไหนไม่จำเป็นก็ตัดออก ทำให้มีเงินเก็บออมและอีกอย่างทำให้เจ้าหน้าที่มีความเข้าใจกันมากขึ้น เพราะได้มีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน หลังจากเลิกงานมีเวลาได้พูดคุยกัน ได้ปรับความคิด ปรับความรู้สึก ปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อกันและกัน

นางนิศยา ผาค้อ กล่าวว่า หลังจากที่ได้ร่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ทำให้ตนเองและครอบครัวประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปกินข้าวนอกบ้านมากขึ้น เพราะวันทำงานจะอยู่คนเดียว ไม่ได้ทำกับข้าว แต่พอได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ทำให้คิดได้ว่าในเดือนหนึ่งได้ใช้จ่ายหมดไปกับคาร์ตค่าน้ำมันที่ต้องออกไปทานข้าวนอกบ้านหรือจะดำนน้ำพริกก็ต้องนั่งรถออกไปซื้อพริกที่ตลาดที่อยู่ห่างไกล ประมาณ 10 กิโลเมตร ซึ่งไม่คุ้มกันจึงใช้วิธีซื้อกิน แต่หลังจากเริ่มปฏิบัติก็เริ่มเปลี่ยนแนวคิดใหม่หันมาปลูกพืชสวนครัว เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เมื่อมีผลผลิตเยอะ ก็นำมาแลกเปลี่ยนกันกับเพื่อนบ้าน ทำให้มีกิจกรรมทำร่วมกันหลังเลิกงาน ช่วยทำให้มีจิตใจอ่อนโยน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน นอกจากนี้ยังได้ถ่ายทอดการใช้ชีวิตแบบพอเพียงให้แก่ครอบครัว โดยการให้ที่บ้านปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงปลา ทำให้ครอบครัวได้มีกิจกรรมทำ

ร่วมกัน ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายได้กินผักสดและปลอดสารพิษ ทำให้มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง
ครอบครัวอบอุ่นขึ้น

นายประเสริฐ ชื่นเมินวัย กล่าวไว้ว่า ก่อนจะมีการดำเนินการองค์กรแห่งความพอเพียง ราชภัฏ
ของครอบครัวมาจากเงินเดือนของตนเอง ใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว ค่ากินอยู่
ไม่มีหนี้สิน เงินออมก็มีบ้างแต่ไม่แน่นอนว่าจะออมได้เดือนละเท่าไร แต่หลังจากดำเนินชีวิตตาม
แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงจากการที่ปลูกผัก เลี้ยงปลาทำให้ต้องมีภาระ
รับผิดชอบ ที่ต้องให้อาหารปลา รดน้ำต้นไม้ หลังเลิกงานเป็นประจำทุกวัน ไม่ค่อยได้ออกไปดื่ม
เหล้าสังสรรค์กับเพื่อนมีเวลาเข้าเวรมากขึ้น ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนการใช้จ่ายเงินก็มีการ
จัดทำบัญชีครัวเรือน ทำให้เห็นรายรับ รายจ่ายอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดความตระหนักในการใช้จ่าย
คิดก่อนใช้เงินมากขึ้น อะไรที่ฟุ่มเฟือยก็ตัดทิ้งไป ทำให้คนในครอบครัวรู้จักประหยัด และมีเงิน
เก็บออม นอกจากนี้จากการรับประทานอาหารจำพวกผัก ปลา ที่ปลูกเลี้ยงเองปลอดสารพิษ ทำให้
ทุกคนมีสุขภาพแข็งแรง ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีมากขึ้น อบอุ่นขึ้น ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีเหล่านี้
ได้ขยายวงกว้างออกไปทั่วทุกครอบครัวภายในเรือนจำ ส่งผลให้ทุกคนมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน
มากขึ้น มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากขึ้น ร่วมมือ ร่วมใจกันทำกิจกรรมต่าง ๆ
อาทิ การออกกำลังกาย การทำบุญตักบาตร เป็นต้น

นายพิชิต มอญูใหม่ เป็นผู้ที่ได้รับความยกย่องจากเพื่อนข้าราชการให้เป็นแบบอย่างที่ดี
เพราะเป็นคนที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงาน พุดจริง ทำจริง สู้งาน เป็นคนจิตใจดี มีความเมตตากรุณา
โอบอ้อมอารี ซื่อสัตย์ รู้จักประหยัดและอดออม เป็นผู้ใช้ชีวิตอย่างมีสติมีเหตุผล ไม่ยุ่งเกี่ยวกับ
อบายมุข การดำรงชีวิตโดยยึดแนวทางแห่งความพอเพียง เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ที่ทำให้ชีวิต
มีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ พอเพียงตามอัตภาพของตนเอง ปัจจุบันครอบครัวมีความสุขกับการ
ปลูกพืชผักสวนครัวและการเลี้ยงโคนมไว้จำหน่าย

นายสมาน พบกระโทก กล่าวไว้ว่า เมื่อก่อนพอดกเย็นก็จะตั้งวงกินเหล้าสังสรรค์เฮฮา
ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ก็จะหมดไปกับการบันเทิง แต่ภายหลังที่ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับ
ใช้ในการดำรงชีวิต ทำให้ไม่มีเวลาว่างเพราะต้องรีบไปรดน้ำผัก ให้อาหารปลา และไปเก็บหญ้ามา
เลี้ยงวัว ไม่มีเวลาดังวงเหล้ากับเพื่อน เลิกเหล้าไปโดยปริยาย สุขภาพแข็งแรงขึ้น เพราะได้ขุดดิน
รดน้ำผัก มีเงินออมมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้ถ่ายทอด ความคิดและจิตสำนึกการปฏิบัตินี้ให้แก่ลูก ๆ
โดยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง โดยทำให้ลูกได้เห็นถึงความลำบากกว่าจะได้เงินมาแต่ละบาทแต่ละ
สตางค์ พ่อแม่ต้องเหนื่อยขนาดไหน ยกตัวอย่างและเปรียบเทียบให้ลูกฟัง เพื่อจะ让他ได้ซึมซับไป
เรื่อย ๆ ซึ่งพ่อลูกเห็นก็ได้ปฏิบัติตาม โดยรู้จักประหยัด และอดออมและมีเหตุผลในการใช้จ่าย

มากขึ้น ภายหลังจากเลิกเรียนก็จะรีบมาช่วยพ่อแม่รดน้ำต้นไม้และให้อาหารปลา โดยไม่ต้องมีใครบังคับ มีการร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ครอบครัวมีความสุขและความอบอุ่นมากขึ้น

นางจิรภา บัวเฟื่อน กล่าวว่า หลังจากที่ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ทำให้ตนเองและครอบครัวประหยัดค่าใช้จ่ายในการไปกินข้าวนอกบ้านมากขึ้น เพราะวันทำงานจะอยู่คนเดียวไม่ได้ทำกับข้าว ต้องออกไปซื้อกินและจากที่เห็นครอบครัวเจ้าหน้าที่ใกล้เคียง ปลุกผักเลี้ยงปลา และนำผลิตผลมาทำเป็นอาหารทานกันภายในครอบครัว ทำให้มีสุขภาพแข็งแรง ไม่ป่วยเจ็บ จึงได้สนใจมาปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงปลา ส่วนผลิตผลที่ได้นำมาประกอบอาหารได้รับประทานผักสด ปลอดภัย ร่ากายแข็งแรงมากขึ้น ประหยัดค่าใช้จ่าย มีเงินเหลือเก็บ เมื่อมีผลิตผลมาก ก็นำมาแลกเปลี่ยนกันกับเพื่อนบ้าน ทำให้มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันหลังเลิกงาน เกิดความสามัคคีกันมากขึ้น มีความเข้าใจกันมากขึ้น มีการช่วยเหลือแบ่งปันกัน พึ่งพาอาศัยกัน ทำงานแทนกันได้ นอกจากนี้ยังได้ถ่ายทอดความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ครอบครัว แนะนำให้ครอบครัวปลูกพืชผักสวนครัวในบ้าน ทำให้ได้มีโอกาสร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดความสามัคคีและความอบอุ่นในครอบครัวมากขึ้น ทุกคนมีสุขภาพแข็งแรง เพราะได้รับน้ำ พรวนดิน และรับประทานผักที่ปลอดภัย ประหยัดค่าใช้จ่ายและมีเงินเก็บออมมากยิ่งขึ้น

นางอรรฉิกา อ่อนพร้อม กล่าวว่า เดิมมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงว่า คือ การใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย พึ่งพาตัวเองให้มากที่สุด ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย แต่ภายหลังจากที่ได้ดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มีความเข้าใจแนวทางแห่งความพอเพียงยิ่งขึ้นว่า คือ การใช้ชีวิตอย่างมีแบบแผนมีเหตุผลขึ้น มีความพอประมาณกับชีวิตในทุก ๆ ด้าน ความสุขในชีวิตไม่ได้อยู่ที่การมีเงินทอง แต่ความสุขเกิดจากใจที่รู้จักพอ การมีครอบครัวที่อบอุ่น มีเพื่อนร่วมงานที่ดี ทำให้ชีวิตเป็นสุขได้ สำหรับตนเองขึ้นปกติก็เป็นคนใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มีเงินออก ไม่มีหนี้สิน ช่วยสามีดูแลเลี้ยงดูวัวพันธุ์เนื้อ ซึ่งสามีเป็นผู้ดำเนินการ ภายหลังจากได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ได้มีการปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงปลาเพิ่มขึ้น และนำผลิตผลที่ได้มาประกอบอาหารภายในครอบครัว ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย ครอบครัวมีสุขภาพแข็งแรง ความสามัคคีในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น อบอุ่นขึ้น เข้าใจกันมากขึ้น จากการมีโอกาสร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การให้อาหารวัว อาหารปลา การทำบุญตักบาตร ส่วนผลิตผลที่ได้ในครัวเรือนเมื่อมีมากก็นำไปแจกจ่ายหรือแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน มีความสนิทสนม พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์กันมากขึ้น เกิดความสามัคคีร่วมมือ ร่วมใจกันทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

นายสมพิศ นาสวาสดี กล่าวว่า ก่อนที่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ รายรับของครอบครัวจะมาจากเงินเดือนของตนเองและภรรยา รายจ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายใน

ครอบครัว มีเงินออมบ้างเล็กน้อย แต่หลังจากดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งในเรื่องรายรับ รายจ่ายและเงินออม กล่าวคือ ครอบครัวมีรายได้เสริมจากการขายผลิตภัณฑ์ที่ครอบครัวผลิตได้ จากการเพาะเห็ดนางฟ้าขายเป็นประจำทุกวันกับการขายปลาจุก และวุ้นพันธุ์เนื้อที่เลี้ยงไว้ ส่วนรายจ่ายก็ลดลง เนื่องจากปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงปลาไว้ทานเอง ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย มีเงินออมเพิ่มขึ้น จากการร่วมกันทำกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ ทำให้สมาชิกในครอบครัวทุกคน ได้ออกกำลังกายในขณะที่ทำงานไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการเกี่ยวหญ้า รดน้ำต้นไม้ ให้อาหารปลา ฯลฯ ส่งผลให้ทุกคนมีสุขภาพอนามัยแข็งแรงดีขึ้น ครอบครัว มีความอบอุ่น ความเข้าใจไว้วางใจผูกพันกันมากขึ้น นอกจากความสัมพันธ์ในครอบครัวแล้ว ยังมี ความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับครอบครัวที่พักอาศัยข้างเคียง มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กันมากขึ้น ทั้งในเรื่องการปลูกผัก เลี้ยงปลา ฯลฯ มีการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนผลิตผลต่อกัน เกิดความสามัคคี ความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.2.2 การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

กรณีศึกษาทั้ง 14 กรณี ทราบเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากทางช่องทางต่าง ๆ เช่น วารสาร หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ และทราบว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายเน้นหนักของกรมราชทัณฑ์ โดยผู้บัญชาการเรือนจำเรียกประชุมและแจ้งให้ทราบ แต่จากความเป็นจริงแล้ว เรือนจำอำเภอสีคิ้ว ได้มีการนำแนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้กับเจ้าหน้าที่ข้าราชการก่อนที่กรมราชทัณฑ์ จะมีนโยบายเน้นหนักในเรื่องนี้ โดยเกิดจากการที่เรือนจำอำเภอสีคิ้วอยู่ห่างไกลจากชุมชน ทำให้มีความยากลำบากในการที่จะไปซื้อสิ่งของต่าง ๆ ผู้นำจึงมีแนวคิดที่จะประหยัด จึงได้มีนโยบายในการให้ข้าราชการปลูกผัก เลี้ยงปลาเป็นของตนเอง หลังจากนั้นอธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้มาตรวจราชการ เล็งเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี จึงเกิดแนวคิดหน่วยงานราชการเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น

เศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับภารกิจของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งกรมราชทัณฑ์มีการฝึกในการควบคุม/แก้ไขผู้ต้องขัง ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาตัวผู้ต้องขัง พัฒนาข้าราชการ และพัฒนาองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้แก่ผู้ต้องขัง

เมื่อรับทราบว่าเป็นนโยบายเน้นหนักของกรมราชทัณฑ์ และผู้บัญชาการเรือนจำเอาใจจริงเอา จังโดยทำเป็นตัวอย่าง ทำให้เกิดความตื่นตัวน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งทำให้มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย กินอยู่อย่างประหยัด ครอบครัวอบอุ่น มีกิจกรรมทำ ร่วมกันในครอบครัวมากขึ้น

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้บัญชาการเรือนจำอำเภอสีคิ้วคนปัจจุบันได้นำมาปฏิบัติใน เรือนจำอำเภอสีคิ้ว คือ เรื่องเกี่ยวกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การปลูกผัก และการ

ทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็นการพัฒนาใน 3 มิติ คือ พัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งความพอเพียง พัฒนาข้าราชการ โดยทำเป็นชุมชนข้าราชการเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาผู้ต้องขัง และการพัฒนาผู้ต้องขังในการสอนแนวทางการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้ต้องขังนำไปปรับใช้หลังพ้นโทษ โดยเกณฑ์ของกรมราชทัณฑ์ในการประเมินผลแบ่งออกเป็น 8 ข้อ ได้แก่

1. การใช้ชีวิตพอประมาณและการพึ่งตนเอง
2. การมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การเสริมสร้างความสุขในครอบครัวและการพัฒนาทางจริยธรรม
4. การปลอดคอบายมุข
5. ความสามัคคีและการรวมพลัง
6. การส่งเสริมสุขภาพอนามัย
7. การพัฒนาตนเองการสร้างเครือข่ายความรู้
8. การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ซึ่งเรือนจำอำเภอสีคิ้วสามารถปฏิบัติได้ครบทั้ง 8 ข้อ เช่น การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ลดการคอร์รัปชัน ปลอดคอบายมุข สามารถนำเวลาส่วนหนึ่งไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นต้น

ในช่วงเริ่มต้น บางครอบครัวยังไม่มี ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง แต่หลังจากเรือนจำนำนโยบายเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ก็ทำให้มีความเข้าใจมากขึ้นกว่าเดิม โดยทำความเข้าใจกับปรัชญาของผู้บริหารเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และหลังจากปฏิบัติแล้วก็ทำให้รู้และเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

กรณีศึกษาทั้ง 14 กรณี เห็นร่วมกันว่า การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ดังคำกล่าวของ นางสุนทรี พบกระโทก ดังนี้

“เป็นประโยชน์มากเลยคะ อย่างตอนเย็นก็ได้รดน้ำผัก ปลูกปลาให้อาหารปลาหมักก็ผลิตเพลิน ก็ยังดีกว่าไปนั่งดูหนังทีวีซึ่งมันอาจจะทำให้เราเสียเงินไปด้วย อย่างนี้เรายังได้ดูต้นไม้ว่ามันโตขึ้นอีกหน่อยแล้วนะ ออกลูกออกผลแล้ว บางทีถ้าลูกกลับมาบ้านก็สอนเขาไปด้วย สามีกก็ช่วยกันรดน้ำผัก ทำแปลงผัก ก็ทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุขขึ้น ส่วนเพื่อนฝูงเวลาไปหาเขาจากที่ชวนกันกินโน่นกินนี่ก็เปลี่ยนมาเป็นคุยกันเรื่องผัก เรื่องปลา เรื่องผลผลิตของเรามากขึ้นว่าตอนนี้เป็นยังไงบ้างถึงไหนแล้ว ประสบกับปัญหาอะไรบ้าง บ้านเรานะผักเป็นแบบนี้แล้วบ้านเธอละเป็นเหมือนบ้านเราไหม”

นางนิศยา ผาค้อ กล่าวถึง ประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงในมิติทางเศรษฐกิจของครอบครัว มิติความสัมพันธ์ทางสังคมในเรือนจำ และการขยายความคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปยังที่อื่น ๆ ดังนี้

“หลังจากที่พี่ได้เข้าร่วมโครงการนี้แล้ว ทำให้พี่และครอบครัวประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปกินข้าวนอกบ้านมากขึ้น เพราะวันทำงานที่อยู่คนเดียวไม่ค่อยทำกับข้าว แต่พอได้เข้าร่วมโครงการนี้แล้ว ทำให้พี่มานั่งคิดว่าในเดือนหนึ่งพี่ใช้จ่ายหมดไปกับค่ารถค่าน้ำมันที่ต้องออกไปทานข้าวนอกบ้าน ซึ่งบางครั้งไม่หมดไปแค่ค่าข้าวค่าน้ำมันแต่เมื่อออกไปข้างนอกก็มักจะได้ของติดไม้ติดมือกลับมาทุกครั้ง อย่างเช่น เสื้อผ้า ของใช้ ของกิน หรือจะค่าน้ำพริกก็ต้องนั่งรถออกไปซื้อพริกที่ตลาดไกลถึง 10 กิโลเมตร ซึ่งมันไม่คุ้มกันเลย จึงใช้วิธีซื้อกินดีกว่า แต่หลังจากที่พี่ได้เข้าร่วมโครงการนี้ทำให้พี่ได้เปลี่ยนแนวความคิดใหม่ คือ การปลูกผักพืชสวนครัว เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ถ้าเรามีเยอะ เราก็มาแลกเปลี่ยนกันกับเพื่อนบ้าน อย่างเช่น บ้านผู้บัญชาการเรือนจำ ทานเลี้ยงไก่ พอถึงวันที่มีลานแลกเปลี่ยนทานก็จะเอาไข่ไก่มาแจกจ่ายให้กับพวกเราเป็นประจำ ทำให้มีกิจกรรมทำร่วมกันหลังเลิกงาน ช่วยในเรื่องของจิตใจ ทำให้เราเป็นคนที่มีจิตใจอ่อนโยนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อนบ้านของเรา และที่สำคัญไม่ต้องเสียเงินในกระเป๋า นอกจากนี้พี่ยังได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปถ่ายทอดให้แก่ครอบครัวพี่ โดยการให้ที่บ้านปลูกพืชสวนครัว และเลี้ยงปลา ทำให้ครอบครัวพี่ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ได้กินผักสดและปลอดภัย”

นายสมพิศ นาสวาสดี กล่าวถึง การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปมาก ดังนี้

“จากที่เคยตื่นมา อาบน้ำ แต่งตัว ออกไปเที่ยวห้างสรรพสินค้า ก็เปลี่ยนชีวิตมาเป็นตื่นนอน เก็บเห็ด รดน้ำต้นไม้ เก็บผัก และช่วยกันเอาของที่มีอยู่มาปรุงอาหาร จะไปห้างสรรพสินค้า น้อยลง ชีวิตของพี่และครอบครัวต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สุขภาพกาย สุขภาพจิต สัมพันธภาพในครอบครัว การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เปลี่ยนไปมาก จากเมื่อก่อนพอหลังเลิกงานก็ตั้งวงกินเหล้าแต่เดี๋ยวนี้เรามีหน้าที่ต้องทำ คือ ทำแล้วมันมีประโยชน์ทั้งต่อตัวพี่และครอบครัว ชีวิตการทำงานก็ทำให้ไม่เครียดเพราะได้เห็นพืชผักสีเขียว เพลิดเพลินกับการทำงาน การเงินก็ดีขึ้น มีเวลาให้กับครอบครัว เพราะเราได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ครอบครัวก็มีความสุขมากขึ้น”

นายขวัญชัย คำสิงห์ กล่าวถึง ข้าราชการเป็นอาชีพที่มีเกียรติก็จริง แต่ค่าตอบแทนไม่สูงมากนัก หากข้าราชการไม่เรียนรู้ที่จะอยู่อย่างพอเพียง เงินเดือนไม่พอใช้ครอบครัวเป็นทุกข์ ข้าราชการก็ทำงานไม่มีความสุข งานไม่มีประสิทธิภาพ มันเป็นผลที่เชื่อมโยงกันได้ นายขวัญชัย กล่าวถึงเรื่องที่ได้เรียนรู้จากผู้บัญชาการเรือนจำ และประโยชน์ที่ได้รับจากเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

“ท่านผู้บัญชาการเรือนจำได้สอนให้เรารู้จักการใช้ชีวิตแบบพอเพียง เมื่อก่อนเราไม่รู้เลยว่าในแต่ละเดือนเราใช้จ่ายไปเท่าไร แต่หลังจากที่เราได้นำนโยบายเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ การดำเนินชีวิตของพวกเรา ก็เปลี่ยนไป ทำให้เรา รู้ รายรับ-รายจ่าย ที่เหมาะสมต่อความจำเป็นของ

ครอบครัวเราได้ ซึ่งเมื่อก่อนเราต้องซื้อผักซื้อปลาแต่เดี๋ยวนี้เราไม่ต้องไปซื้อแล้วอยากได้อะไร
อยากกินอะไรก็ลงมือทำเอง ช่วยให้มีประหยัดค่าใช้จ่ายไปเยอะเลยครับ”

“เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องของการปลูกผักเลี้ยงปลาเท่านั้น บางครอบครัวทำไม่ได้ แต่ก็
สามารถลดรายจ่ายด้วยทางอื่น ๆ ได้ ในความเข้าใจส่วนตัว ก็คือ เป็นการหาแนวทางต่าง ๆ ช่วย
ประหยัดค่าใช้จ่ายในครอบครัว ทำให้หนี้ลดลง ครอบครัวเป็นสุขมากขึ้น การปลูกผัก เลี้ยงปลานั้น
หากทำได้ก็เป็นผลดี เพราะเราสามารถลดรายจ่ายที่ต้องใช้จ่ายทุกวัน ได้โดยตรง แต่หากครอบครัว
ใดไม่มีพื้นที่ ไม่ได้ทำ ก็สามารถพอเพียงได้เช่นกัน ตั้งแต่เข้าร่วมโครงการนี้ะครับทำให้ชีวิตใน
ครอบครัวดีขึ้น ช่วยลดค่าใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น เช่น การทำบัญชีครัวเรือน ทำให้เราทราบว่าใน
แต่ละเดือนเราใช้จ่ายไปกับอะไรบ้างและ สิ่งไหนที่ไม่จำเป็นเราก็ตัดออก และอีกอย่างทำให้
เจ้าหน้าที่ในเรือนจำมีความเข้าใจกันมากขึ้น เพราะเราได้มีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันหลังจาก
เลิกงาน มีเวลาได้พูดคุยกัน ได้ปรับความคิด ปรับความรู้สึก ปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อกันและกัน มี
แนวทางร่วมกัน”

นายเจนศักดิ์ คำชู กล่าวถึง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้วิถีชีวิตของเขาเปลี่ยนแปลงไป
จากเดิมมาก ดังนี้

“เย็นวันใดที่ไม่ได้เข้าเวร ก็จะออกไปดื่มเหล้า สังสรรค์กับเพื่อน แต่ปัจจุบัน มีงานที่ต้อง
รับผิดชอบ กิจกรรมเปลี่ยน พฤติกรรมก็เปลี่ยนตาม มีหน้าที่ที่ต้องดูแล จากเดิมที่เคยเป็นหนี้ เมื่อ
ใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจุบัน หนี้หมด ไม่มีปัญหาที่ต้องทำให้ลำบากใจ”

ประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงตามประสบการณ์ของกรณีศึกษาทั้ง 14 กรณี แบ่งออกเป็น
4 มิติ คือ

ประโยชน์ต่อตัวเอง

ด้านสุขภาพ

1. ทำให้ร่างกายแข็งแรงขึ้น ไม่เครียด ตื่นเช้า สุขภาพดี และรู้จักการแบ่งเวลา
2. การปลูกผักสวนครัวกินเอง ทำให้ได้ผักปลอดสารพิษ ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

ด้านเศรษฐกิจ

1. ทำให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น มีรายได้เพิ่มมากขึ้น จากการที่มีเงินเก็บ
2. ช่วยลดค่าใช้จ่ายในส่วนที่ฟุ่มเฟือย รวมถึงทำให้รู้จักการใช้จ่ายเงิน

ด้านสังคม

1. ช่วยลด ละ เลิก อบายมุข

ประโยชน์ต่อครอบครัว

ด้านสังคม

1. ทำให้มีความรัก ความอบอุ่นในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น
2. เป็นตัวเชื่อมทำให้ครอบครัวมีความใกล้ชิดกัน บรรยากาศในครอบครัวดีขึ้น มีกิจกรรมในครอบครัวร่วมกัน ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น ครอบครัวมีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และทุกคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวเอง

ประโยชน์ต่อชีวิตการทำงาน

ด้านสังคม

1. เกิดความสามัคคีในหมู่คณะของข้าราชการ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. ช่วยกำจัดความเห็นแก่ตัวออกไป

ด้านสุขภาพ

1. ช่วยลดความเครียดจากการทำงาน

ประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อม

1. สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม มีวัสดุ อุปกรณ์ โดยไม่ต้องลงทุนมาก เป็นต้น
2. ช่วยลดสารเคมีในการปลูกพืชผัก ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้นทำให้สภาพบรรยากาศต่าง ๆ ดีขึ้น ปราศจากมลพิษ อากาศบริสุทธิ์ ลดภาวะโลกร้อน

เมื่อนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการสังเคราะห์ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับกรณีศึกษาเป็นรายกรณี พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 14 กรณี มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป โดยเป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 5 ประการ คือ มีความพอประมาณ กล่าวคือ การดำเนินชีวิตที่ยึดหลักทางสายกลางไม่อยากได้อยากมีไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กระตุ้นให้ทุกคนมีความต้องการในสิ่งที่เกินความจำเป็นเกินฐานะหรือความเป็นอยู่ของตัวเองและครอบครัว มีเหตุผล คือทุกคนจะคิดว่าสิ่งที่ต้องการมีประโยชน์มากหรือน้อยต่อตัวเองหรือไม่และสิ่งเหล่านั้นจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของตัวเองอย่างไร มีภูมิคุ้มกันในตัว คือทุกคนจะมีความเข้มแข็งทางจิตใจ ต่อต้านหรือปฏิเสธสิ่งที่ไม่ดีต่อตนเอง เช่น การงด ละ เลิกอบายมุข การเลิกดื่มสุรา เป็นต้น มีความรอบรู้ เห็นได้ชัดเจนว่าทุกคนมีความรู้อย่างถ่องแท้ในการใช้ชีวิตไม่หลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กระตุ้นให้ทุกคนต้องการในสิ่งที่ไม่จำเป็นต่อตัวเอง และมีคุณธรรม คือ ทุกคนจะนำหลักทางศาสนามายึดถือปฏิบัติ เพื่อไม่ให้หลงไปตามสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ เพราะจะทำให้เดือดร้อนไม่มีที่สิ้นสุด จนอาจทำให้ไม่มีอะไรเหลืออีกเลยในชีวิต

ตารางที่ 4.1

ความเปลี่ยนแปลงเมื่อนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

ชื่อ - นามสกุล	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง				
	ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	มีภูมิคุ้มกัน	ความรอบรู้	การมีคุณธรรม
1. นายประยุทธ์ บุคดีวงศ์	✓	✓	✓	✓	✓
2. นายฉลอง เข้มสุวรรณรัตน์	✓	✓	✓	✓	✓
3. นายมานะ บุญนอก	✓	✓	✓	✓	✓
4. นายดำเนิน ถึงหล่อ	✓	✓	✓	✓	✓
5. นายเจนศักดิ์ คำชู	✓	✓	✓	✓	✓
6. นางสุนทรี พบกระโทก	✓	✓	✓	✓	✓
7. นายขวัญชัย คำสิงห์	✓	✓	✓	✓	✓
8. นางนิตยา ผาค้อ	✓	✓	✓	✓	✓
9. นายประเสริฐ ชื่นเมินวัย	✓	✓	✓	✓	✓
10. นายพิชิต มอญใหม่	✓	✓	✓	✓	✓
11. นายสมาน พบกระโทก	✓	✓	✓	✓	✓
12. นางจิรภา บัวเดือน	✓	✓	✓	✓	✓
13. นางอันธิกา อ่อนพร้อม	✓	✓	✓	✓	✓
14. นายสมพิศ นาสวาสดี	✓	✓	✓	✓	✓

ดังนั้น การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจมาใช้ในการชีวิตประจำวันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต จากเดิมเคยใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ทำให้รู้จักพอประมาณมากขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการ ทำให้มีเงินออม แต่ไม่ได้ทำให้รายได้ของตนเพิ่มขึ้น ฝึกฝนตัวเอง มีความพอประมาณ มีเหตุผลในการใช้จ่าย ใช้ชีวิตอย่างสงบสุข โดยทำเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายเป็นสำคัญ ไม่ได้ทำเน้นเชิงธุรกิจ ทุกวันนี้ตนค่าใช้จ่ายก็ยังเท่าเดิมแต่ มีเงินเก็บเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อชีวิตการทำงาน โดยเจ้าหน้าที่มีความรัก ความสามัคคีกันมากขึ้น

4.2.3 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ความสำเร็จของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในเรือนอำเภอสีกี้วมีหลายประการ นายสมาน พบกระโทก กล่าวถึง ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญว่า

“พื้นฐานจากเดิมทั้งของผู้ต้องขังหรือผู้คุมเองส่วนใหญ่ก็มาจากเกษตรกันทั้งนั้น อีกอย่างเป็นการทำให้เราสำนึกถึงแผ่นดินเกิดที่ทำให้พวกเราเป็นที่ทำกิน อย่างเช่น การทำบัญชีครัวเรือนก็ช่วยให้เราสามารถรับรู้และควบคุมเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายเราได้เช่นกัน อีกทั้งเป็นประโยชน์และสอดคล้องกับการกิจของเรือนจำอำเภอสีคิ้วอย่างมากเลยนะครับอันดับแรก ก็คือ ทำให้เรือนจำมีชื่อเสียงจะเห็นได้ว่าตอนนี้เรือนจำของเรามีแต่คนเข้ามาศึกษาดูงานว่าเพราะอะไรที่ทำให้เรือนจำของเราประสบความสำเร็จอย่างเช่นทุกวันนี้ และข้อต่อมาก็คือทำให้เจ้าหน้าที่ในเรือนจำแห่งนี้มีความภาคภูมิใจ เกิดความรักความสามัคคีกัน และมีความสุขกับการทำงานอีกด้วย”

นางนิตยา ผาค้อ กล่าวถึง ปัจจัยด้านผู้นำว่า

“สำหรับตัวพี่ คิดว่า เรามีผู้นำที่ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ท่านไม่ได้แต่สั่งอย่างเดียวแต่ท่านลงมือปฏิบัติจริง แถมยังเอาผลผลิตที่ได้มาแจกจ่ายให้กับลูกน้องอีกต่างหาก จนทำให้เรารู้สึกอยากจะทำขนาดท่านผู้บัญชาการยังทำได้ขนาดนี้แล้วพวกเราจะอยู่เฉยได้ยังไงจึงทำให้พวกเราทุกคนได้เล็งเห็นความสำคัญของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้พวกเราเกิดความรักความสามัคคี ความร่วมมือกันของเจ้าหน้าที่ ความตั้งใจจริง เวลามีปัญหาเราก็มหาทางออกร่วมกัน”

กรณีศึกษาทั้ง 14 กรณี เห็นร่วมกันว่า ผู้นำถือเป็นแบบอย่างสำคัญในการทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม โดยผู้บัญชาการเรือนจำคนปัจจุบันได้เป็นผู้ที่ได้ดำเนินการจริง ทำตนเป็นแบบอย่าง ซึ่งในสังคมไทย เป็นสังคมที่มักจะคล้อยตามผู้นำ

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยหนุนเสริมอีกหลายประการ ได้แก่ การมีความตระหนักรู้ว่าการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเดินตามรอยเบื้องยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การมีความรู้ความเข้าใจ และเห็นประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง การยอมรับและการสนับสนุนจากครอบครัว ความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของเพื่อนข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ ในการดำเนินโครงการร่วมกัน ซึ่งเมื่อคนหมู่มากที่ปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงก็ส่งผลทำให้คนหมู่น้อยต้องปฏิบัติตามด้วย การได้ผลผลิตจากเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ความภาคภูมิใจที่ครอบครัวได้รับเกียรติจากหน่วยงานในการเยี่ยมชม ปรึกษา และชี้แนะต่อผู้อื่น ความพึงพอใจในการเห็นเรือนจำดีขึ้น หลังจากนำแนวเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ และได้เป็นตัวอย่างของกรมราชทัณฑ์ ทำให้เกิดความตื่นตัว และสร้างความสนใจให้กับข้าราชการเพิ่มมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป กรณีศึกษาทั้ง 14 กรณี เห็นว่าปัจจัยที่ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงในเรือนจำอำเภอสีคิ้วประสบความสำเร็จมีดังนี้

1. ความสอดคล้องกับภูมิหลังทางการเกษตร เพราะว่าพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ทุกคนก็มาจากครอบครัวเกษตรกรทั้งสิ้น

2. ภาวะผู้นำ ที่ผู้นำทำเป็นแบบอย่างด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติจริงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม
3. ทักษะคนที่ทุกคนยอมรับ ไม่ต่อต้านการดำเนินงานในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายในเรือนจำ
4. ประโยชน์ของการใช้ชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาทำให้ชีวิตได้เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยสามารถทำให้ทุกคนมีความสุขกาย และสุขภาพจิตดีขึ้น
5. การสนับสนุนจากครอบครัว คือ สมาชิกภายในครอบครัวช่วยกันทำ และทำให้เกิดความอบอุ่นภายในครอบครัวมากขึ้น
6. ความร่วมมือร่วมใจของเพื่อนข้าราชการ ที่พร้อมจะให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
7. ความรู้ความเข้าใจจากเจ้าหน้าที่ต่อแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นสิ่งสามารถปฏิบัติได้จริงไม่ใช่สิ่งที่เลื่อนลอย

4.2.4 ปัจจัยแห่งความล้มเหลว ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

กรณีศึกษาทั้ง 14 กรณี เห็นว่า ปัจจัยที่จะทำให้เศรษฐกิจพอเพียงในเรือนจำสี่ลุ่มหลวมมี 5 ประการ คือ

1. ในระยะแรกที่ทำ มีปัญหาในเรื่องดิน ดินเป็นทราย มาอุ้มน้ำ หน้าดินแห้ง ต้องหาปัจจัยในการช่วย ใช้ปุ๋ยขี้วัวมาปรับหน้าดิน เป็นต้น
2. เนื้อที่ที่มีอย่างจำกัด มีการตัดแต่งต้นไม้ที่กินเนื้อที่ ดินที่ไม่ดี ก็ปลูกพืชให้มีความเหมาะสม
3. จิตใจของแต่ละบุคคล ถ้าไม่มีความมั่นคง โดดเดี่ยว ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความล้มเหลว เช่น ความเบื่อหน่ายบุคคลภายนอกที่เข้ามาดูงานและเกิดความไม่เข้าใจ ทำให้ผู้ปฏิบัติเสียกำลังใจในการปฏิบัติงาน
4. การเอาแบบอย่างผู้อื่นของบุคคลภายในครอบครัว ทำให้เกิดความท้อแท้ และอาจทำให้การดำเนินโครงการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต่อเนื่อง
5. สภาพโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้ล้มเหลวได้ เพราะกระแสโลกาภิวัตน์กระตุ้นให้คนอยากมีรายได้ จึงต้องสร้างแรงจูงใจ และเปรียบเทียบประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงกับกระแสโลก

ปัญหาอุปสรรคจะเกิดขึ้นในช่วงแรก เนื่องจากไม่เข้าใจในปรัชญา มองเห็นว่าเป็นสิ่งที่เลื่อนลอย เราจะทำไปเพื่ออะไร แต่เมื่อเราทำบ่อย ๆ ทำให้เราเริ่มมีความคิดที่จะต่อยอดในเรื่อง

คุณธรรม จริยธรรม การมองโลก ทำให้เริ่มคิดว่าคุณธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญ เราต้องมีคุณธรรม นำความรู้

การแก้ไขปัญหาทำโดยการลงมือปฏิบัติ เมื่อเราลงมือปฏิบัติเราถึงจะสามารถเข้าใจได้ ลึกซึ้งกว่าการพูด การอ่าน หรือการฟังเพียงอย่างเดียว แล้วเมื่อเราเห็นผล เราจะมีความภาคภูมิใจ แล้วรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิต เป็นสิ่งที่ไม่ถอยถอยอีกต่อไป

4.2.5 การถ่ายทอดความคิด จิตสำนึก และการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่สมาชิก ในครอบครัว

กรณีศึกษาทั้ง 14 กรณี ได้ถ่ายทอดความคิด จิตสำนึก และการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่สมาชิกในครอบครัวทั้งการนำพาให้ช่วยกันปฏิบัติจริง ซึ่งในระยะแรก สมาชิกในครอบครัวบางคนยังไม่เห็นความสำคัญ จึงปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่างโดยดึงครอบครัวเข้ามาช่วยในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พรวนดิน รดน้ำ และสอนในระหว่างที่ทำกิจกรรม ใช้การสอนเป็นตัวช่วยกล่อมเกลามาให้แกครอบครัวได้เรียนรู้

ครอบครัวของ นางสุนทรี พบกระโทก คือ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมในการถ่ายทอดแนวคิด และจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ครอบครัวโดยการปฏิบัติและทำตัวเป็นแบบอย่างให้ดู

“เราสอนลูกของเราว่า กว่าจะหาเงินมาได้จะต้องลำบากขนาดไหน พอเลิกงานมาพอก็ก็นั่งไปหาหญ้ามาให้วัว เพราะว่าบ้านที่เลี้ยงวัวนมด้วย ส่วนแม่ก็เก็บ ทำกับข้าว พอเขาเห็นเราทำทุกวัน เขาก็อยากช่วย เหมือนกับว่ามันเป็นเองโดยอัตโนมัติ ที่นี้พอเขากลับจากโรงเรียนเขาก็ช่วยรดน้ำผักให้อาหารปลา เพราะเราทำให้เขาเห็นเป็นประจำ บางวันเขาก็ไปช่วยพ่อหาหญ้ามาให้วัว ส่วนสามีก็ดีขึ้น เมื่อก่อนพอเลิกงานก็จะตั้งวงกินเหล้า แต่เดี๋ยวนี้ก็มาช่วยกันปลูกผักให้อาหารปลา ไปหาหญ้ามาให้วัว ทำให้ครอบครัวมีความสุขมากขึ้น และมีเวลาอยู่ด้วยกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการดำเนินชีวิตของพี่และครอบครัว ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สุขภาพกาย สุขภาพจิต สัมพันธภาพในครอบครัว คือ จากเป็นคนทีเครียดเพราะว่าพี่ทำอยู่การเงินและบัญชี พอได้มาเห็นสีเขียว ๆ เห็นปลาที่ให้อาหารทุกวัน ก็ทำให้รู้สึกดี ชีวิตการทำงานก็ทำให้เป็นคนใจเย็น อยากที่จะช่วยเหลือกันมากขึ้นและมีความสุขกับการทำงานมากขึ้น มีกิจกรรมทำร่วมกันมากขึ้น ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์”

ทุกครอบครัวได้ประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตหรือประกอบอาชีพ เช่น ความไม่โลภ การเป็นผู้ให้ มีการสอนบุตรหลาน ว่า ถ้าเรามีความเป็นอยู่ที่ดี เราได้รับสิ่งที่ดี เราก็ควรเป็นผู้ให้บ้าง เช่น ถ้าเรามีปลา 1 ตัว เราจะทำอย่างไรให้กินปลาได้ไม่หมด เราก็ควรแบ่งปันให้กับผู้อื่น และเมื่อผู้อื่นมี ผู้อื่นก็จะแบ่งปันให้เราเช่นเดียวกันนั่นเอง นอกจากการสอน

ด้วยคำพูดแล้ว ยังมีการกระทำให้เห็นจริง คือ ในทุกวันพุธ จะมีการนำผลผลิตมาแลกเปลี่ยนและแบ่งปันกัน ซึ่งทำให้เกิดความรัก ความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับสมาชิกในครอบครัว

จากแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบบ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีเหตุผล รู้จักความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกัน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน ทำให้หน้าที่การงานมีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น

4.2.6 การสอนกลุ่มผู้ต้องขังให้ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

กรณีศึกษาทั้ง 14 กรณี ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปขยายผลสู่ผู้ต้องขัง โดยมีศูนย์สาธิตองค์กรความพอเพียงในเรือนจำให้แก่ผู้ต้องขังกองนอก มีวัตถุประสงค์ในการฝึกให้ผู้ต้องขังรู้จัก วิธีการปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงโคนม นอกจากนี้ยังมีการอบรม ถ่ายทอดวิธีการ ขุดบ่อ เลี้ยงปลา ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ฯลฯ ให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติหลังพ้นโทษ มีการสอนผู้ต้องขังในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันสำคัญ สอนเกี่ยวกับวิธีการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การทำปุ๋ย เพาะปลูก ทำปุ๋ยอีเอ็ม การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยจากการนำผลผลิตจากเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในเรือนจำ ส่งผลให้เรือนจำมีความสะอาดมากยิ่งขึ้น ไม่มีกลิ่นเหม็น บุคคลภายนอกให้การยอมรับมากขึ้น ในเรือนจำอำเภอสีคิ้วมีหลักสูตรการสอนและให้ปฏิบัติจริง เช่น ทำแปลงสาธิต การปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ การใช้จุลินทรีย์อีเอ็มในการทำความสะอาด สิ่งที่ส่งผลตามมา ผู้ต้องขังมีความพึงพอใจโดยเฉพาะผู้ต้องขังใกล้ปล่อย ซึ่งทางเรือนจำก็จะมีแนวทางในการสอนให้ผู้ต้องขังกลุ่มนี้เป็นพิเศษ แต่สำหรับผู้ต้องขังทั่วไปยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดได้มาก

นอกจากนั้นยังสอนให้ทำบัญชีครัวเรือน โดยยกตัวอย่างให้เห็นข้อดีและข้อเสียว่าเมื่อก่อนที่ไม่ได้ทำผลลัพธ์เป็นอย่างไร แต่พอทำแล้วได้อะไร เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรขึ้น โดยผลสามารถวัดได้จากผู้ต้องขังไม่กลับมาก่อทำผิดซ้ำ ผู้ต้องขังมีอาชีพ เลี้ยงชีพได้โดยการพึ่งตนเอง สามารถนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ที่สำคัญ คือ ต้องเป็นตัวอย่างให้กับผู้ต้องขังด้วย ซึ่งผลที่ออกมา ก็คือ ผู้ต้องขังจะยึดถือเป็นแบบอย่าง มีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เหมาะสม

4.2.7 ความยั่งยืน

กรณีศึกษาทั้ง 14 กรณี เห็นว่า การดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของข้าราชการเรือนจำสีคิ้วจะมีความยั่งยืน ถึงแม้ว่าผู้บังคับบัญชาเรือนจำคนปัจจุบันมีความจำเป็นต้องย้ายไปปฏิบัติ

ราชการที่อื่น โครงการด้านเศรษฐกิจพอเพียงของเรือนจำอำเภอสีคิ้วที่ผู้บังคับบัญชาคนปัจจุบันริเริ่มไว้จะยังคงอยู่ เพราะไม่ใช่เป็นแนวนโยบายของกรมราชทัณฑ์เพียงอย่างเดียว แต่ยังคงกำหนดอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 อีกด้วย ผู้นำคนใหม่จึงต้องยึดถือแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วย นอกจากนั้นทุกคนควรตระหนักเห็นความสำคัญของหลักเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ซึ่งสามารถทำได้โดย การพูดคุย การเปรียบเทียบเห็นตัวอย่างในการดำเนินองค์กรความพอเพียง การส่งเข้าร่วมอบรมในชุมชนที่ทำแล้วได้รับมาตรฐาน การสร้างจิตสำนึก ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ให้ทุกคนมีส่วนร่วม และขยายผลไปสู่ชุมชนยังคงอยู่ เนื่องจากสมาชิกปฏิบัติจนเป็นกิจวัตรประจำวัน การที่จะมีการเปลี่ยนผู้บริหาร ไม่น่าจะเป็นปัญหา การที่มีผู้บริหารคนใหม่ ก็น่าจะเป็นการเปลี่ยนวิธีการทำให้ดีขึ้น ผู้นำน่าจะยังคงยึดถือแนวปฏิบัติเดิมต่อไป

ตอนนี่วิถีชีวิตแบบพอเพียง ได้ซึมซับเข้าไปเป็นวิถีชีวิตของข้าราชการทุกคน วิถีชีวิตเป็นสิ่งที่ยั่งยืนได้ยาก ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนผู้นำ หรือเปลี่ยนนโยบาย แต่วิถีชีวิตน่าจะไม่เปลี่ยน

ความยั่งยืนต้องเริ่มมาจากการที่เจ้าหน้าที่ ข้าราชการได้ปฏิบัติ สัมผัส ซึ่งจะทำให้สามารถค้นหาข้อเท็จจริง เพื่อที่จะได้รู้ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงว่าเกิดประโยชน์กับตนเอง ครอบครัวมากเพียงใด ผู้นำองค์กรควรที่จะทำให้เป็นแบบอย่าง และถ่ายทอดให้ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานอื่น รวมถึงชุมชนต่าง ๆ นำไปดำเนินการตามวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังต้องมีการถ่ายทอดความรู้ โดยผู้มีประสบการณ์ ถึงจะทำให้เกิดความยั่งยืนเกิดขึ้นต่อไป

ผู้นำ จะต้องมีการสนับสนุนให้กับผู้บังคับบัญชา และนอกจากนั้นสิ่งที่สำคัญมากที่สุดคือ จิตใจของแต่ละบุคคลที่จะต้องยึดมั่น เชื่อมมั่นในสิ่งที่ทำอยู่ ถ้าทุกคนเชื่อมั่นแล้ว การดำเนินวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงก็จะต้องมีความยั่งยืนอย่างแน่นอน

นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับข้าราชการเอง ถ้ามีความเข้าใจในหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ถึงแม้ผู้บังคับบัญชาจะย้ายไป แต่ความเข้าใจของเราที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลง เพราะทุกวันนี้เรือนจำอำเภอสีคิ้วถือเป็นแบบอย่างให้กับหน่วยงานอื่นในการมาศึกษา เป็นสิ่งที่ดี เมื่อคนในเรือนจำมีความเข้าใจ ให้นำความรู้ที่มีอยู่เผยแพร่ไปสู่ชุมชนภายนอก เป็นการต่อยอด เพื่อที่จะได้เกิดความยั่งยืน ถ้าทุกคนปฏิบัติ ก็จะส่งผลถึงการพัฒนาของประเทศ

สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความสามัคคีของคนในชุมชนข้าราชการเศรษฐกิจพอเพียง หากมีความสามัคคี ร่วมแรง ร่วมใจกัน จะทำให้ชุมชนดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน และข้อเสนอแนะที่อยากให้ทุกคนตระหนักถึง ก็คือ การร่วมกันดำรงรักษาวิถีชีวิตนี้ไว้ อย่าคล้อยตามกระแสวัฒนธรรมแบบใหม่ แล้วเปลี่ยนวิถีชีวิต เพราะหากเป็นเช่นนั้น เราก็จะกลับไปมีวิถีชีวิตแบบเดิม คือ หาเช้า กินค่ำ หนี้สินพันตัว เพราะความที่เราไม่รู้จักเพียงพอ

4.2.8 การสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรณีศึกษาทั้ง 14 กรณี เสนอแนะว่า เศรษฐกิจพอเพียงจะดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนยังต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ

- **กรมราชทัณฑ์**

- ควรสนับสนุนด้านสื่อต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ เอกสารประกอบการให้ความรู้ต่าง ๆ วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาถ่ายทอด

- ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปลูกเลี้ยงปลา การสนับสนุนพันธุ์ปลา ทั้งนี้ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่เจ้าหน้าที่และครอบครัว เป็นการลดรายจ่ายในการลงทุน แต่ไม่จำเป็นต้องช่วยมาก เพราะเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงต้องขึ้นอยู่กับตัวเองเป็นสำคัญ

- **เรือนจำ**

- ผู้นำควรจะมีการอบรมให้ความรู้ ปลูกฝัง เป็นตัวอย่าง ต้นแบบที่ดีให้กับผู้ได้บังคับบัญชา

- ควรสนับสนุนเรื่องสถานที่ซึ่งแต่ละเรือนจำก็จะมีเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมแตกต่างกัน เรือนจำจำเป็นต้องมีความพร้อม เพื่อที่จะได้นำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ ในกรณีที่เรือนจำบางเรือนจำเป็นแฟลต จะทำให้ยากลำบากต่อการทำกิจกรรมต่างๆ

4.3 การสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มครอบครัวข้าราชการเรือนจำอำเภอสีคิ้ว ประกอบไปด้วยกลุ่มครอบครัวข้าราชการทั้งสิ้น 3 ครอบครัว สมาชิกรวมทั้งสิ้น 5 คน ได้แก่

1. นางวิภา ชื่นหมื่นไวย อายุ 49 ปี สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรสและอยู่รวมกันกับสามีซึ่งเป็นข้าราชการเรือนจำอำเภอสีคิ้ว มีบุตรจำนวนทั้งสิ้น 2 คน ปัจจุบันพักอยู่ที่บ้านพักข้าราชการเรือนจำอำเภอสีคิ้ว มีสมาชิกในบ้านจำนวนทั้งสิ้น 3 คน

2. นางวาสนา แยมสุวรรณกุล อายุ 43 ปี จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี สถานภาพสมรส และอยู่รวมกันกับสามี ซึ่งเป็นข้าราชการเรือนจำอำเภอสีคิ้ว มีบุตรทั้งสิ้น จำนวน 2 คน สมาชิกในบ้านมีจำนวน 3 คน

3. นายพินิจ พูลพัฒน์ อายุ 44 ปี ปัจจุบันเป็นข้าราชการระดับ 5 สังกัดฝ่ายฝึกวิชาชีพ เรือนจำอำเภอสีคิ้ว อายุราชการรวม 20 ปี สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. สถานภาพสมรสและอยู่

ร่วมกันกับภรรยา มีบุตรร่วมกัน 3 คน เป็นชาย 1 คน และเป็นหญิง 2 คน ปัจจุบันอยู่ร่วมกันกับภรรยาและบุตร มีสมาชิกในบ้านรวมทั้งสิ้น 4 คน

4. นายประชน แสงประเสริฐ อายุ 48 ปี ปัจจุบันเป็นข้าราชการระดับ 6 สังกัดฝ่ายฝึกอบรม เรือนจำอำเภอสีคิ้ว อายุราชการรวมทั้งสิ้น 27 ปี สถานภาพสมรส และอยู่ร่วมกันกับภรรยา มีบุตรจำนวนทั้งสิ้น 2 คน พักอาศัยอยู่ที่บ้านพักข้าราชการเรือนจำอำเภอสีคิ้ว มีสมาชิกในครอบครัวทั้งสิ้น 4 คน

5. นางไพลิน ดวงเพชร ข้าราชการระดับ 5 อายุ 42 ปี สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส และอยู่ร่วมกันกับสามี ซึ่งเป็นข้าราชการเรือนจำอำเภอสีคิ้ว มีบุตรจำนวนทั้งสิ้น 2 คน ปัจจุบันพักอยู่ที่บ้านพักข้าราชการเรือนจำอำเภอสีคิ้ว มีสมาชิกในบ้านจำนวนทั้งสิ้น 3 คน

จากการสนทนากลุ่มครอบครัวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสรุปบทสนทนาได้ ดังนี้

4.3.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นายประชน แสงประเสริฐ กล่าวว่า ความเข้าใจในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ต้องยอมรับว่าไม่ได้มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งแท้จริงเท่าใดนัก เข้าใจแค่เพียงว่า ถ้าคุณประชนปลูกผักเลี้ยงสัตว์ ก็ถือว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว แต่ไม่ได้มีความเข้าใจลึกซึ้งไปถึงการจัดทำบัญชีครัวเรือน การใช้เทคนิควิธีการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้

นายพินิจ พูลพัฒน์ โดยส่วนตัว เป็นคนที่ติดตามความถี่หน้าของเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว จะพยายามทำความเข้าใจโดยตลอด ถูกบ้างผิดบ้าง แต่พอศึกษา ฟังจากวิทยุ โทรทัศน์ ก็มีความเข้าใจมากขึ้น ยิ่งตอนนี้ได้มาทำด้วยแล้ว ยิ่งรู้สึกว่าเป็นหลักการที่ดีและมีประโยชน์ อย่างมากสำหรับในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนั้น คุณพินิจมักเข้าใจกันว่าคุณพินิจต้องประหยัดเงิน อดออม และหาทางเพิ่มรายได้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการวางแผนการใช้จ่ายให้รัดกุม อยู่และใช้เท่าที่ตนเองมี อย่าทำอะไรเกินตัว ไม่จำเป็นว่าเราจะต้องมีรายได้เพิ่ม แต่อย่าฟุ้งเฟ้อจนทำให้ตนเองปั่นป่วน เพราะชีวิตจะไม่มีความสุข

นางวิภา ชื่นหมื่นไวย กล่าวว่า ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ทุกคนมีความเข้าใจอยู่แล้วตรงจุดนี้ เพียงแต่ว่าความเข้าใจมากน้อยไม่เท่ากัน บางคนเข้าใจนิดหน่อยเพียงผิวเผินไม่ถึงแก่น บางคนเข้าใจมากเพิ่มขึ้น ในขณะที่บางคนเข้าใจถ่องแท้แล้วแต่ว่าใครศึกษาและให้ความสนใจมากน้อยเท่าไร โดยส่วนตัว เป็นคนสนใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว เพราะรู้ว่าทำแล้วดี แต่ด้วยภาระหน้าที่การทำงานที่มีมากมาย ทำให้ไม่ได้ต่อยอดความรู้ ความเข้าใจจึงไม่ชัดเจนมากนัก

จากผลการวิจัยข้างต้น ได้กล่าวว่า ทุกคนมีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่บ้างแล้ว แต่ไม่เข้าใจลึกซึ้งเพียงแค่ว่าเป็นเพียงแค่เราปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ก็สามารถเรียกว่าเราได้ดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ต่อมาเมื่อได้ทำการศึกษาถึงรายละเอียดที่แท้จริงจึงรู้ว่าเพื่อให้ทุกคนจึงเห็นว่าเป็นการทำให้เรารู้จักวางแผนการดำเนินชีวิตของเราในทุกด้านไม่หลงไปตามการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมที่ทำให้เราเกิดความฟุ้งเฟ้อ ใช้จ่ายเกิดตัวจนทำให้เกิดหนี้สินมากมายตามมา

4.3.2 วิธีการดำเนินชีวิตในอดีตของสมาชิกในหมู่บ้านข้าราชการ

นางไพลิน ดวงเพชร กล่าวว่า ปกติแล้วข้าราชการและครอบครัวข้าราชการดำเนินชีวิตเหมือนกับชาวบ้านทั่วไป ไม่ได้มีอะไรแตกต่าง พอถึงเวลาทานข้าว ก็ไปตลาด ซื้อของมาทำกินกันในบ้าน บางครอบครัวถ้ามีเงิน ก็ไปกินข้าวนอกบ้าน ไม่ได้มีการปลูกผัก เลี้ยงปลาเพื่อเก็บกินแบบทุกวันนี้

นางวาสนา แยมสุวรรณกุล บอกว่า ชีวิตเมื่อก่อนกับตอนนี้แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เมื่อก่อนพอกลับบ้าน สามีกี่จะไปดื่ม ไปกินกับเพื่อนไม่ค่อยอยู่บ้านเพื่อกินข้าวร่วมกับลูกเมีย แต่ปัจจุบันเหมือนกับว่ามีอะไรที่ต้องทำร่วมกันมากขึ้น ทุกวันทุกคนมีหน้าที่ต้องดูแลต้นไม้ ผัก ปลา และสัตว์ที่เลี้ยง พอดูแลเสร็จ ก็จะทานอาหารร่วมกัน พูดคุยกัน เป็นอะไรที่ดีและทำให้ครอบครัวมีความสุข

สรุปได้ว่า ในอดีตทุกคนใช้ชีวิตอย่างพุ่มเฟิย เมื่อถึงเวลาเลิกงานก็ไปดื่มเหล้ากับเพื่อนหรือไม่ก็ไปตลาดเพื่อจับจ่ายใช้สอยสิ่งของต่าง ๆ เพื่อมาทำอาหารรับประทานหรือทานอาหารนอกบ้าน ไม่มีกิจกรรมที่ร่วมกันภายในครอบครัว แต่เมื่อนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ทำให้ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบที่จะต้องช่วยเหลือกัน ดูแลต้นไม้ ผัก ปลา และสัตว์ที่มีอยู่ในบ้าน พอเสร็จก็จะร่วมรับประทานอาหารร่วมกัน ไม่จำเป็นต้องไปจับจ่ายซื้อของที่ตลาด เพราะทุกคนมีผลผลิตที่สามารถนำมาประกอบอาหารรับประทานได้ จนทำให้ทุกครอบครัวเกิดความอบอุ่นในครอบครัวและมีความสุขมากขึ้น

4.3.3 วิธีการโน้มน้าวให้สมาชิกดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นายพินิจ พูลพัฒน์ กล่าวว่า ครั้งแรกที่ทราบเรื่อง คือ ทราบมาจากท่านผู้บัญชาการเรือนจำว่ากรมราชทัณฑ์มีนโยบายให้ข้าราชการดำเนินชีวิตโดยให้หลักเศรษฐกิจพอเพียง แล้วท่านผู้บัญชาการก็เรียกประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางดังกล่าว นี่ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการโน้มน้าวสมาชิก แต่ที่สำคัญยิ่งกว่านั้น ท่านผู้บัญชาการ ได้อุทิศพื้นที่ส่วนหนึ่งในบ้านเป็นลานแห่งการเรียนรู้เกี่ยวกับ

เศรษฐกิจพอเพียง และนอกจากนี้ยังเป็นผู้นำในการดำเนินชีวิตตามแนวทางดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก

นางวิภา ชื่นหมื่น ไวย กล่าวว่า การโน้มน้าวสมาชิกให้ทำตาม เริ่มจากการที่ผู้นำชุมชน ซึ่งก็คือ ผู้บัญชาการเรือนจำ เป็นตัวแบบให้กับทุกคนในชุมชนก่อน ท่านใช้พื้นที่ในบ้านของท่านทำกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง เช่น เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงปลา ปลูกผัก ทำปุ๋ยชีวภาพ ผลผลิตทั้งหมดที่ได้มาส่วนหนึ่งท่านเก็บไว้ในบ้าน ส่วนหนึ่งท่านแบ่งปันมาให้คนในชุมชน ใครอยากได้ทำไหร่ก็มาเอาไป ใครอยากมีความรู้ท่านก็ไม่ได้หวง มาดู มาทำตามได้ นี่เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในคนในชุมชนได้เห็นเป็นแบบอย่างและอยากทำตามท่าน

นางวาสนา แยมสุวรรณกุล เล่าว่า การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงนี้ การโน้มน้าวที่สำคัญ คือ การเห็นแบบอย่างที่ดี ตอนแรกที่เรือนจำเรียกประชุม ก็ไม่ได้สนใจอะไรมากมาย ไม่ได้เริ่มทำตั้งแต่แรก แต่พอเห็นผู้บัญชาการทำ สามีก็บอกว่าน่าสนใจ ลองทำดู ตอนทำครั้งแรกคือเริ่มปลูกผัก จำได้ว่าวันนั้นจะทำผักเพราะ ปกติคุณวาสนาต้องออกไปซื้อผักมาทำกับข้าวทุกวัน แต่วันนั้นคุณวาสนาเก็บผักและใบกระเพราะจากบ้านตนเอง คุณวาสนาเลยคิดว่า ดีเหมือนกัน ไม่ต้องเสียค่าน้ำมัน แล้วเรายังไม่ต้องเสียเงินค่ากับข้าวอีกด้วย พอเราเริ่มเห็นประโยชน์ เราทำอย่างจริงจังมากขึ้น ยิ่งเห็นคนอื่นทำแล้วดีมากทำไหร่ เราก็อยากทำของเราให้ดีมากกว่านั้น

จากการพูดคุยสามารถสรุปได้ว่าวิธีการ โน้มน้าวทุกคนให้ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การเห็นผู้นำทำเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชาด้วยตนเอง และอุทิศพื้นที่บางส่วนของบ้านพักทำเป็นลานแห่งการเรียนรู้สำหรับทุกคน พร้อมทั้งทุกคนได้ลงมือทำและเห็นผลประโยชน์จากสิ่งที่คุณเองได้ทำเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

4.3.4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในครอบครัว

นายประชน แสงประเสริฐ เล่าว่า ตอนนี้องค์กรครอบครัวของคุณประชนไม่ได้ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง แต่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นส่วนหนึ่งในวิธีการดำเนินชีวิตของครอบครัว เป็นเหมือนแนวทางการดำเนินชีวิตของครอบครัว ครอบครัวคุณประชนไม่สร้างหนี้สิน ครอบครัวคุณประชนใช้เท่าที่ตนเองมี ครอบครัวคุณประชนปลูกอะไรก็ได้ ทั้งครอบครัวก็กินก็ใช้ ไม่ต้องซื้อหาอะไรมากมาย อยู่ได้แบบไม่เดือนร้อน

นายวาสนา แยมสุวรรณกุล บอกว่า การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในครอบครัวนั้น เริ่มจากการที่ครอบครัวคุณวาสนาได้คุยกันครอบครัวก่อน ให้ทุกคนในครอบครัว เห็นประโยชน์และเกิดการยอมรับ จากนั้นทุกคนแบ่งหน้าที่กันทำ ลูกช่วยรดน้ำต้นไม้ คุณวาสนาปลูกผักทำอาหาร ควบคุมการใช้จ่าย สามีกุณวาสนาดูแลเรื่องสัตว์ ทั้งครอบครัวไม่ได้คาดหวังว่าครอบครัว

คุณวาสนาจะต้องมีรายได้เพิ่มจากการทำเศรษฐกิจพอเพียง แต่ครอบครัวคุณวาสนาอยากลดรายจ่ายในครอบครัวเราก่อน แต่พอครอบครัวคุณวาสนาทำไปแล้ว มันมีช่องทางเพิ่มรายได้โดยอัตโนมัติ เพราะของที่ปลูก สัตว์ที่เลี้ยงมันออกลูกออกหลาน แรกใบแตกหน่อจนกินไม่ทัน ครอบครัวคุณวาสนามีไปแลกกับเพื่อนบ้าน ครอบครัวคุณวาสนามีเหลือไปขายได้

นายพินิจ พูลพัฒน์ เล่าว่า ครอบครัวของคุณพินิจไม่ได้คาดหวังว่าครอบครัวจะได้อะไร ปกติครอบครัวของคุณพินิจประหยัดอยู่แล้ว แต่ครอบครัวของคุณพินิจก็ยังมีหนี้ ตอนนี้หนี้ของครอบครัวคุณพินิจยังไม่หมด ในเวลาแค่ 2 ปี ที่ครอบครัวคุณพินิจพยายามควบคุมและจัดการระบบการใช้จ่ายในครอบครัว ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตอนนี้หนี้ของครอบครัวคุณพินิจลดลงกว่าครึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ควบคุมค่าใช้จ่าย และหารายได้เพิ่มจากการเลี้ยงปลา ขายปลา ซึ่งรายได้มีที่เป็นรายได้ที่เหมือนได้มาฟรี ลงทุนค่าอาหารนิดหน่อย ครอบครัวคุณพินิจมีปลากินพอเหลือครอบครัวคุณพินิจก็นำไปขาย ครอบครัวคุณพินิจมีความสุขมากขึ้น เพียงพอแล้วสำหรับชีวิตในตอนนี้นี้

จากการพูดคุยกับกลุ่มครอบครัวข้าราชการเรือนจำอำเภอสีคิ้ว พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นว่าการดำเนินชีวิตภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง นำมาซึ่งปัญหาใด ๆ เพราะเป็นหลักที่คิดอยู่แล้ว และไม่ได้มีการบังคับให้ทำทุกคน ทุกบ้านทำด้วยความสมัครใจ ใครทำก็ได้ ไม่ทำก็ไม่เป็นไร ประโยชน์ได้กับตัวเอง

4.3.5 ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ และความล้มเหลว

นางไพลิน ดวงเพชร ให้ความเห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความสำเร็จนั้น อยู่ที่ผู้นำข้าราชการมีผู้นำดี ผู้นำเป็นตัวอย่างที่ดี ผู้นำช่วยชี้แนะ และช่วยข้าราชการแก้ไขปัญหา ถ้าผู้นำไม่เป็นตัวอย่าง ข้าราชการทุกคนคงมาไม่ได้ไกลขนาดนี้

นายพินิจ พูลพัฒน์ กล่าวว่า อุปสรรคสำคัญที่อาจทำให้การดำเนินชีวิตภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียงล้มเหลว มีเพียงประการเดียว คือ หากเราล้มเลิกความตั้งใจอย่างต่อเนื่อง ความล้มเหลวจะเกิดขึ้นแน่นอน ดังนั้น ตนเองสำคัญที่สุด เรื่องนี้สำเร็จได้ ประการแรกข้าราชการทุกคนมีผู้นำที่ดีนี้สำคัญ แต่ไม่สำคัญที่สุด ตนเองต่างหากสำคัญกว่า ถ้าผู้นำดี แต่ตนเองไม่เชื่อฟัง ไม่ทำตามแบบอย่างที่ดี ไม่ลองปฏิบัติ ไม่เสมอต้นเสมอปลาย ตัวเราเองก็จะมีชีวิตเหมือนเดิม

นางวิภา ชื่นหมื่นไวย กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความสำเร็จมีหลายปัจจัย คือ ผู้นำดี ผู้นำของข้าราชการทุกคนให้ความสนใจและเห็นความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำห่วงข้าราชการทุกคน ช่วยเหลือข้าราชการทุกคน ข้าราชการทุกคนไม่ได้ทำเพียงลำพัง ข้าราชการทุกคนในชุมชน

ร่วมแรงร่วมใจกัน ไม่ได้ต่างคนต่างทำ ข้าราชการทุกคนช่วยกันทำและร่วมมือกัน และให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน อันนี้เป็นส่วนสำคัญ

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ คือ ผู้นำ ที่ทำตนเองเป็นแบบอย่าง พร้อมทั้งช่วยชี้แนะและแก้ไขปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่ทุกคนและความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันของทุกคนภายในชุมชน ไม่ทอดทิ้งกัน ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดความล้มเหลว คือ ตัวผู้ปฏิบัติที่ไม่มีความตั้งใจที่แท้จริงจนทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องจนล้มเหลวในที่สุด

4.3.6 แนวทางการพัฒนาให้หมู่บ้านข้าราชการเป็นหมู่บ้านข้าราชการเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน

นายพินิจ พูลพัฒน์ กล่าวว่า โดยส่วนตัวเห็นว่าความยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ หากคนในชุมชนร่วมมือร่วมใจกัน และร่วมกันดำรงรักษาวิถีชีวิตแบบนี้ไว้ เพราะอย่างที่กล่าวไปในข้างต้นว่าปัจจัยสำคัญที่สุดอยู่ที่ข้าราชการทุกคน ดังนั้น ถ้าวันหนึ่งวิถีชีวิตแบบนี้จะหยุดชะงักไป นั่นหมายความว่าเราเป็นคนละทิ้งวิถีชีวิตแบบนี้เอง

นางวิภา ชื่นหมั่นไวย กล่าวว่า คุณวิภาเคยนั่งคิดอยู่เหมือนกัน ว่าหากผู้บัญชาการคนปัจจุบันย้ายไป เจ้าหน้าที่ทุกคนจะยังอยู่กันไว้หรือไม่ คุณวิภาเคยหนักใจ แต่พอมานั่งคิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะเป็นยังไงมันอยู่ที่ตัวของตนเอง ดังนั้น ถึงแม้ว่าในอนาคตข้างหน้า ไม่มีผู้นำ เจ้าหน้าที่ทุกคนก็ยังช่วยกันรักษาวิถีชีวิตแบบนี้อยู่ได้

นายประชน แสงประเสริฐ กล่าวว่า กรมราชทัณฑ์เป็นฟันเฟืองใหญ่ที่คอยกำหนดนโยบาย ดังนั้น จึงมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนด้านนโยบาย และหากเป็นไปได้ ควรให้ความช่วยเหลือการงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจบางประเภทด้วย เช่น บางที่เราต้องขุดบ่อเลี้ยงปลา เราทำเองไม่ได้ ต้องมีค่าใช้จ่าย หากกรมราชทัณฑ์ช่วยสนับสนุนตรงจุดนี้ จะเป็นการดีมาก และจะทำให้ยั่งยืน

นางวาสนา แยมสุวรรณกุล กล่าวว่า ตอนนี้งานประจำช่วยเราอยู่แล้ว ดีแล้ว ผู้บัญชาการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ทุกอย่าง ถ้าเรือนจำสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจะดียิ่งขึ้น

นายพินิจ พูลพัฒน์ มีความคิดเห็นว่า ในส่วนของเรือนจำ หากจะมีการช่วยเหลือสนับสนุนจริง ๆ อาจเป็นการช่วยเหลือในลักษณะของการให้แรงงานผู้ต้องขัง เพราะกิจกรรมบางอย่างต้องใช้แรงงานจำนวนหนึ่ง เช่น ขุดดิน ทำบ่อ หรืออะไรก็ตาม หากช่วยสนับสนุนตรงจุดนี้ ก็จะเป็นการดีอย่างยิ่ง

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาให้หมู่บ้านข้าราชการเศรษฐกิจพอเพียงของเรือนจำอำเภอสีคิ้วให้ยั่งยืน ขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของทุกคนที่ต้องการจะรักษาวิถีชีวิตแบบนี้ไว้ ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บัญชาการเรือนจำก็ตาม และยังต้องการการสนับสนุนจากกรมราชทัณฑ์ในเรื่อง

งบประมาณที่เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และต้องการการสนับสนุนจากทางเรือนจำในเรื่อง
กำลังแรงงานจากผู้ต้องขังเพราะกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการได้เพียงคนเดียว

